

"Hirvittääkö ketään muuta?" Äitien kriittinen suhtautuminen varhaiskasvatuspalveluiden laatuun

Anni-Maija Blomqvist

Erityispedagogiikan pro gradu -tutkielma
Kevätlukukausi 2018
Kasvatustieteen laitos
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Blomqvist, Anni-Maija. 2018. "Hirvittääkö ketään muuta?" Äitien kriittinen suhtautuminen varhaiskasvatuspalveluiden laatuun. Erityispedagogiikan pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen laitos. 40 sivua.

Tutkimuksessa tarkasteltiin yksivuotiaista lastaan kotona hoitavien äitien kriittisen varhaiskasvatuspalveluiden laadun arvion suhdetta taustatekijöihin osana CHILDCARE -tutkimushanketta. Tutkimus pyrki selvittämään yhteyksiä äitien kriittisen varhaiskasvatuksen laadun arvion ja taustatekijöiden välillä. Tutkimus oli kvantitatiivinen, kysymyksiin vastattiin logistisella regressioanalyysillä ja riippumattomien muuttujien T-testillä (N = 1844). Äidin työssä käymisen todettiin olevan yhteydessä kriittiseen laadun arvioon varhaiskasvatuspalveluita kohtaan. Äitien varhaiskasvatuksen laadun arvio todettiin myönteisemmäksi, mikäli ensisijainen tiedonlähde oli virallinen taho (kunta, KELA tai neuvola) verrattuna epäviralliseen tahoön (sosiaalinen media, ystävät, keskustelupalstat). Kriittisen laadun arvion ja äitien suunnitteleman lapsen kotihoidon keston suhdetta tarkasteltaessa todettiin, että äidin kriittinen laadun arvio varhaiskasvatuspalveluista pidensi lapsen suunniteltua kotihoidon kestoa 3,6 kuukautta. Vahvistamalla virallisten tahojen viestintää on kenties mahdollista lisätä vanhempien kokemaa luottamusta varhaiskasvatuspalveluiden laatuun. Viestinnän luotettavaan sävyyn on syytä kiinnittää huomiota palvelujärjestelmissä.

Asiasanat: varhaiskasvatus, laadun arvio, vanhempien näkemys, sosiaalinen media, media

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

1	JOHDANTO	4
1.1	Lapsen hoidon järjestelyt Suomessa.....	4
1.2	Lapsen kotihoidon perusteluja	6
1.3	Vanhempien näkemyksiä varhaiskasvatuksen laadusta	8
1.4	Lapsen hoitojärjestelmistä tiedottaminen.....	10
2	TUTKIMUSONGELMAT	16
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	17
3.1	Tutkittavat ja aineiston keruu	17
3.2	Muuttajat 19	
3.3	Aineiston analyysi	21
4	TULOKSET	22
4.1	Varhaiskasvatuksen laadunarviointi äitien arvioimana	22
4.2	Varhaiskasvatuksen laadunarvioinnin yhteys suunniteltuun lapsen kotona hoitamisen keston.....	25
5	POHDINTA	26
5.1	Tulosten tarkastelu	26
5.2	Tutkimuksen vahvuudet ja rajoitteet.....	31
5.3	Käytäntöön soveltaminen.....	31
5.4	Jatkotutkimuksen haasteita	34
	LÄHTEET	35
	LIITTEET	40

1 JOHDANTO

CHILDCARE -tutkimushanke on pyrkinyt selvittämään suomalaisten noin yksi-vuotiaiden lasten elämää ja terveyttä monipuolisesti koskien muun muassa lapsen terveyttä, hyvinvointia ja hoitomuotoja. Aineistosta ilmeni, että lastaan kotona hoitavien vanhempien vastauksissa merkittäväksi syyksi valita kotihoito ylitse järjestetyn varhaiskasvatuksen mainittiin, ettei varhaiskasvatuksen laatu vastannut vanhempien odotuksia. Tulos oli yllättävä, sillä aiemmissa varhaiskasvatuksen laatua koskevissa tutkimuksissa vanhemmat ovat osoittaneet erittäin runsasta luottamusta varhaiskasvatusta kohtaan (Cryer, Tietze & Wessels 2002, 260; Hujala, Fonsén & Elo, 2012; Kronqvist ym. 2008, 23; Tauriainen 2000, 41). Varhaiskasvatus on koettu luonnollisena osana lapsen koulutuspolkua ja sitä on pidetty lapsen oikeutena ja etuna (Karila, Eerola, Alasuutari, Kuukka & Siippainen, 2017). Miksi siis nämä yksivuotiaiden vanhemmat kokivat vuonna 2016 näin?

Tutkimus pyrkii löytämään tekijöitä, jotka yhdistävät heitä. Tutkimuksen taustassa kuvataan ensin lapsille valittujen hoitomuotojen taustalla olevia poliittisia ja kulttuurisia tekijöitä, jonka jälkeen perheiden taustatekijöiden merkitystä lapsen hoitoratkaisuissa. Seuraavaksi määritellään varhaiskasvatuksen laatutekijöitä ja pohditaan millaiset tekijät ovat vanhemmille merkityksellisimpiä. Teoriaosan lopussa pohditaan tiedon jakamisen vaikutuksia mielipiteisiin vaikuttamisessa ja niiden leviämässä. Tämän jälkeen kuvataan tutkimusongelmat ja tutkimuksen toteuttaminen. Tulokset käsitellään kahdessa alaluvussa, ja niitä pohditaan tarkemmin viimeisessä luvussa. Lopuksi käydään läpi tutkimuksen vahvuudet ja rajoitteet, sekä haasteet jatkotutkimukselle.

1.1 Lapsen hoidon järjestelyt Suomessa

Pienen lapsen hoitojärjestelyt vaativat perheiltä pohdintaa. Lapsen synnyttyä suomalaiseen yhteiskuntaan jää äiti yleensä kotiin äitiyspäivärahan ja vanhempainrahan turvin noin yhdeksän kuukauden ajaksi (KELA 2011). Tämän jälkeen

hoitojärjestelyt sisältävät enemmän kirjoa. Perheiden on mahdollista saada lakisääteisiä lastenhoidon tukia, joita maksetaan kuukausittain. Näitä tukia voivat olla esimerkiksi kotihoidontuki, yksityisen hoidon tuki ja osittainen hoitoraha. Ne mahdollistavat lapsen hoitamisen kotona joko vanhempien tai muun vanhempien nimeämän hoitajan toimesta.

Lastenhoidon tukijärjestelmät ohjaavat vanhempia hoitamaan lasta kotona – erityisesti äitejä. (Hietamäki, Kuusiholma, Räikkönen, Alasuutari, Lammi-Tasakula, Repo, Karila, Hautala, Kuukka, Paananen, Ruutiainen & Eerola 2017, 16.) Suomessa kotihoidontuki on suosittu tuki, joka mahdollistaa lasten hoitamisen kotona jopa kolmevuotiaaksi asti. Perheistä 86 % hoitaa lasta ainakin jonkin aikaa kotihoidontuella (KELA 2014) ja noin kuudesosassa perheistä käytetään pisin mahdollinen jakso. Näissä perheissä useammin äiti on matalammin koulutettu tai hänellä ei ole työpaikkaa johon palata. Korkeasti koulutetuissa perheissä valitaan lapselle perheen ulkopuolinen hoito useammin. (Karila 2016, 33-34; ks. Myös Repo 2009 ja 2010.) Vanhempien heikon työllisyyden suhdetta lasten varhaiskasvatukseen toteutumiseen on tutkittu myös Saksassa, jossa varhaiskasvatukseen osallistuminen vaihtelee perheen sosioekonomisen aseman mukaan siten, että matalatuloisissa perheissä lapset osallistuvat toisia myöhemmin ja harvemmin varhaiskasvatukseen (Bentz 2012, 119).

Suomessa perhe voi myös valita kodin ulkopuoleisen hoidon lapselleen, jolloin heidän on mahdollista valita yksityisen ja julkisen varhaiskasvatustahon välillä. Valittavana on kaksi eri hoitomuotoa: päiväkotitai perhepäivähoito (Hietamäki ym. 2017, 20). Suomalaisista 1-6-vuotiaista lapsista 63 % oli kunnan järjestämässä tai yksityisessä varhaiskasvatuksessa vuonna 2014, alle 1-vuotiaat olivat pääsääntöisesti kotihoidossa. Varhaiskasvatukseen osallistuminen oli ylipäättään vähäisempää verrattuna muihin OECD-maihin (Karila 2016, 32; Karila, Kosonen & Järvenkallas 2017, 9; katso myös THL 2015). Vastaavasti Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa noin 90% 1-5-vuotiaista lapsista osallistuu varhaiskasvatukseen (OECD 2015). Hoitopaikan valintaan vaikuttavat vanhempien elämäntilanne, varallisuus, koulutustausta, heidän kasvatuskäsityksensä ja kokemuksensa sekä voimassa oleva kulttuuri (Haataja & Juutilainen 2014, 13-14; Tauriainen 2000,

47). Lapsen iällä on myös merkitystä siinä, koetaanko lapsen tarvitsevan kodin ulkopuolista kasvatusta ja opetusta: pienempien lasten kohdalla vanhemmat todennäköisemmin valitsevat kodinomaisen hoitomuodon (Bentz 2012, 120-121).

1.2 Lapsen kotihoidon perusteluja

Lapsen kasvattamiseen liittyvät arvostukset ja asenteet ovat kulttuurista riippuvaiset. Ajatus siitä, millainen on lapsuuden ideaali ja kenen tulee lasta kasvattaa, ohjaa varhaiskasvatukseen kohdistuvia päätöksiä sekä perheiden että valtakunnan tasolla. (Bentz 2012, 114.) Vanhemmat haluavat tuottaa lapselle hyvän lapsuuden, ja kokevat siihen myös sosiaalista painetta. Vanhempien näkemyksissä yksivuotiaan hoidon valitsemisessa ei ole kyse kompromissista työn ja perheen välillä, vaan vanhemmat tahtovat lapselleen hoitoa, joka vastaa heidän lastensa tarpeita. (Bentz 2012, 121.) He katsovat olevan lapselta edun ottamista, jos tämä ei pääse varhaiskasvatuksen pariin (Alasuutari 2003, 163; Bentz 2012, 121; Mikkola ym. 2017, 9.) Päivähoidon merkitys tuntuu liittyvän luonnollisena osana lapsen optimaaliseen kasvatukseen, jolloin lastaan kotona hoitavat vanhemmat joutuvat perustelemaan valintaansa (Alasuutari 2003, 162-163; Karila ym. 2017). Tässä valossa vanhemmat pyrkivät tekemään päätöksensä myös hoitoratkaisuista. Saamansa tiedon pohjalta he joutuvat määrittelemään onko lapsen kasvatusta perheen sisäinen vai julkisen laitoksen asia. (Bentz 2012, 114; Kutscher 2012, 29.) Perheellä on lapsuutta koskevassa keskustelussa tärkeä rooli, sillä se edistää lapsen menestymistä. Laadukas varhaiskasvatus vaikuttaa myönteisesti lapsen kehitykseen, mutta perheen vaikutus on vielä voimakkaampi. Perheen voimavaroja ei kuitenkaan virallisesti tarkastella, tai heidän tarjoamansa kasvatuksen laatua määritellä samoin kuin järjestetyssä varhaiskasvatuksessa (Bentz 2012, 117, Kutscher 2012, 34).

Tärkeä kulttuurinen vaikutin lapselle valittuun hoitomuotoon on näkemys äidin ensisijaisuudesta lapsen kasvatuksessa. Alasuutarin (2003) mukaan äiti on nähty kulttuurissamme 1800-luvulta pohjaavan familiaristisen perhekäsityksen kautta lapselle parhaana, sensitiivisimpänä ja ensisijaisena kasvattajana. Myös

psykoanalyttisen kehitystulkinnan merkitys näkyy tässä käsityksessä. (Alasuutari 2003, 16-17, 160-161.) Vaikka äitiyden korostamisella on pitkät perinteet, näkemystä varhaisvuosien ja äidin merkityksestä lapsen kehitykselle on myös kritisoitu epäilemällä niiden pysyvää vaikutusta lapsen elämään ja korostamalla ikätovereiden ja muiden elinvaiheiden merkitystä. Äitiyden korostunut luonne vaikuttaa päivähoitopaikan valintaan siten, että äidin odotetaan asettuvan äidin rooliin, luopuvan omakohtaisista, yksilöllisistä toiveistaan ja samaistavan omat intressinsä lapsen intresseihin. Kynnys siirtyä työelämään voi kasvaa. (Alasuutari 2003, 17-18 ja 27.) Kotihoitoa perustellaan usein halulla saada olla lapsen kanssa (Närvi 2014, 549). Julkisuudessa keskustellaankin varsin tiuhaan siitä, millainen hoitomuoto lapselle on paras. Tällä keskustelulla on pitkät perinteet juuri äitiyden korostumisen kautta, ja keskustelussa usein asettuvat vastakkain kotihoito ja järjestetty varhaiskasvatus. (Anttonen 2003, 159.)

Pienen lapsen varhaiskasvatukseen osallistumisen vahvistaminen nähdään merkityksellisenä useasta syystä. Se on keino ehkäistä koulutuksellista epätasa-arvoa tasoittamalla lasten lähtökohtien eroja. Samalla vaikutetaan yhteiskuntarakenteeseen ja luokkakakoihin. (Bingley & Wetergård-Nielsen: 2012, 191 ja 201; Ermisch et al. 2012, 50-51; Heckman 2011, 31-47; Karila 2016, 19; Nawarotzki 2012, 71.) Varhaiskasvatus tukee lasta myöhemmällä koulupolulla, työllistymisessä, palkkakehityksessä ja elämään kiinnittymisessä. Tämä havaitaan vahvimmin matalasti koulutettujen ja matalapalkkaisten vanhempien lasten kohdalla. Se on siis keino vaikuttaa lapsen tulevaisuuteen. (Blanden et al. 2012, 142; Bingley & Wetergård-Nielsen 2012, 201; Dumas & Lefranc 2012, 186-187; Karila 2016, 19.) Erityisesti lapset, jotka kasvavat kuormittavissa oloissa ja puutteellisen tuen piirissä, hyötyvät alle viisivuotiaana tarjotusta varhaiskasvatuksesta (Karila 2016, 18-19; Heckman 2011, 31-47). Varhaiskasvatus tukee lapsen kehitystä myös nykyhetkessä. Alle kolmivuotiaana varhaiskasvatukseen osallistuminen tuo positiivisia vaikutuksia kielenkehitykseen, kognitiiviseen ja akateemiseen suoriutumiseen. Erityisesti ryhmämuotoinen, ammattilaisten toteuttama varhaiskasvatus tukee heikommista oloista tulevia, mutta myös muita

(Karila 2016, 14: ks. Melhuish ym. 2015.) Tässäkin suhteessa ovat merkityksellisessä asemassa heikommista lähtökohdista ponnistavat lapset ja heidän tukemisen, sillä se on erityisen vaikuttavaa ja kannattavaa (Karila 2016, 18-19: Heckman 2011, 31-47). Jotta näihin tuloksiin päästään, on varhaiskasvatuksen oltava laadullisesti korkeatasoista ja vastattava niihin vaatimuksiin, joita yhteiskunta sille asettaa: on luotava toimintakulttuuri, jossa kyetään kehittämään toimintaa ja toimimaan yhteistyössä myös lasten ja vanhempien kanssa – heidän toiveitaan kunnioittaen (Karila 2016, 43).

1.3 Vanhempien näkemyksiä varhaiskasvatuksen laadusta

Laadun määritelmä syntyy aina ajassa ja kulttuurissa, historian kautta. Se heijastelee yhteiskunnassa vallalla olevia arvoja ja pyrkimyksiä. (Mikkola ym. 2017, 9.) Suomalaisen varhaiskasvatuksen laatua ei ollut vielä paljon arvioitu 2000-luvun alkupuolella (Alila 2013, 26), mutta vuoden 2015 lakimuutosten myötä Kansallinen koulutuksen arviointikeskus KARVI on teettänyt arvion varhaiskasvatuksen arvioinnin nykytilasta (Mikkola ym. 2017). Näkökulma laadun tarkastelussa voi olla vanhempien, henkilöstön, johtajien, päättäjien tai lasten (Alila 2013, 27). Tässä tutkimuksessa painottuu vanhempien näkemys varhaiskasvatuksen laadusta.

Laatuun vaikuttavia tekijöitä on vaikea asettaa järjestykseen, sillä niitä on vaikea todentaa täydellisesti (OECD, 2011). Mikään yksittäinen tekijä ei suoraan selitä laatua tai oppimistuloksia, sillä vaikuttimet ovat aina moninaiset (Karila 2016, 26; Mikkola ym. 2017, 10-11). Useita taustatekijöitä on tutkimuksissa kuitenkin voitu löytää. Näissä merkitykselliseksi on noussut kokonaisuus, jossa voivat yhdistyä suosiolliset tai epäsuosiolliset yhdistelmät, kuten esimerkiksi pieni ryhmäkoko, koulutettu ja pysyvä henkilökunta, lämmin vuorovaikutus ja yhteistyö kodin ja päiväkodin välillä, tai verraten suuri ja vaihtuva ryhmä, matalasti koulutettu ja vaihtuva henkilökunta, etäinen vuorovaikutus ja vähäinen yhteistyö kodin kanssa (Mikkola ym. 2017, 10). Keskustelussa taajaan esille nousevat

laatumääreet ovat niitä, jotka ovat helpommin mitattavissa. Ryhmäkoko tai henkilöstön ja lasten suhdeluku ovat esimerkiksi laskemalla todennettavissa, mutta eivät itsessään aina johda parempaan pedagogiseen laatuun, vaikka ovatkin erityisesti kokemattomien kasvattajien kohdalla auttavia tekijöitä (Alila 2013, 284; Karila 2016, 26-27; Mikkola ym. 2017, 10, 46). Henkilökunnan koulutustaso on tutkimuksissa selkeästi todettu merkittäväksi tekijäksi lapsen varhaiskasvatuksessa kehittymisen ja oppimisen näkökulmasta. Toisaalta sekään ei toimi suorana tienä laadukkaaseen toimintaan, vaan mukaan tarvitaan myös ammatillista kehittämistä ja suunnitelmallista toimintaa. (Karila 2016, 27; Mikkola ym. 2017, 10 ja 47-48.) Laatutekijöitä arvioitaessa ympäristö on otettava huomioon. Suomalaisessa yhteiskunnassa on arvona lapsen yksilöllisen oppimisen edistäminen, jolloin merkittäviksi tekijöiksi nousevat ryhmän riittävän pieni koko, opetuksen suunnitelmallisuus ja laadukas vuorovaikutus (Karila 2016, 27).

Vanhemmille tehtyjen kyselyiden perusteella vanhemmat ovat olleet varhaiskasvatuksen laatuun tyytyväisiä (Hujala, Fonsén & Elo, 2012; Kronqvist ym. 2008, 23; Tauriainen 2000, 41). Vanhempien positiivisen palautteen takana saattaa olla pelko negatiivisen palautteen vaikutuksista, sillä myös ne vanhemmat, jotka eivät olleet saaneet toivomansa kaltaisia palveluita, olivat tyytyväisiä (Tauriainen 2000, 41). Aiemminkin on todettu vanhempien taipumus arvioida laatu positiiviseksi, joten tuloksia tulee tarkastella suhteellisesti ja etsiä pieniäkin parannuksen kohteita (Hujala ym. 2012; Tauriainen 2000, 210).

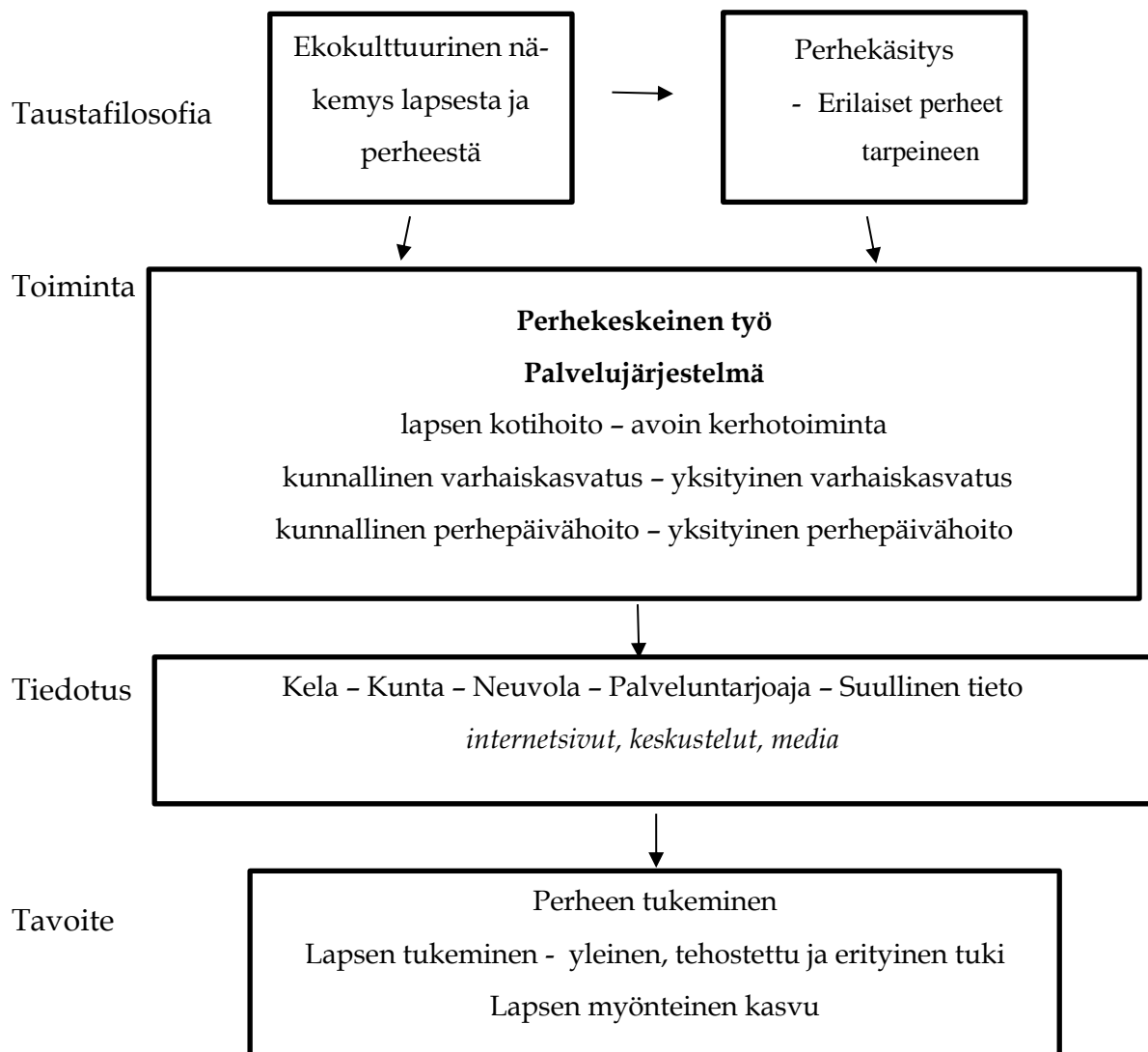
Kirjallisuuden perusteella vanhempien toiveissa varhaiskasvatusta kohtaan korostuvat enemmän *turvallisuuteen, onnellisuuteen ja sosiaaliseen kanssakäymiseen* liittyvät tekijät kuin esimerkiksi pedagoginen sisältö ja suunnitelmallisuus. *Ryhmäkoko* on monille vanhemmille selkeä puitetekijä (Tauriainen 2000, 208; Kronqvist & Jokimies 2008, 13; Pölkki & Vornanen 2016, 586, 588). Tärkeänä on pidetty myös *sosiaalista kasvattamista ja tunne-elämän kehityksessä tukemista* (Kronqvist & Jokimies 2008, 16). Vanhemmat ovat myös esittäneet huolensa henkilökunnan jaksamisesta ja kokeneet henkilökunnan määrän riittämättömäksi. Kirjallisuuden valossa vanhemmat esittivät kehittämiskohteiksi *ryhmäkoon, päi-*

vähöidön joustavat ratkaisut, erityisiin tarpeisiin vastaamisen, pedagogiikan kehittämisen, henkilökunnan koulutuksen sekä vaihtoehtoiset varhaiskasvatuspalvelut (Alasuu-tari ym. 2014, 10, 34; Aila & Kronqvist 2008, 34; Kronqvist & Jokimies 2008, 33; Pölkki & Vornanen 2016, 586, 588.)

1.4 Lapsen hoitojärjestelmistä tiedottaminen

Tutkittaessa vanhempien käsityksiä varhaiskasvatuksen laadusta ei ole aina huomioitu sitä miten paljon vanhemmat varhaiskasvatuksen laatutekijöistä ja palveluista oikeasti tietävät (Tauriainen 2000, 41,48). Kekkonen (2014, 264, 269) toteaa vanhempien tietoisuuden varhaiskasvatuspalveluista olevan liitoksissa heidän kokemukseensa palveluiden laadusta. Pienemmillä tiedoilla on arvioitu laatua paremmaksi. Vanhemmat ovat kokeneet tarvitsevansa selkeää ja ajankohtaista tietoa palveluista (Tauriainen 2000, 42). Hoitomuodon valinnan perusteena voi olla vain toisten mielipiteisiin pohjaavaa, ulkokohtaista tietoa (Tauriainen 2000, 208). Myös Hujala epäilee, että vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä ja kommunikaatiossa olisi parantamisen varaa. Läpinäkyvyyttä tulisi hänen mukaansa lisätä (Hujala ym. 2012).

Vanhemmat saavat tietoa lapselle suunnatuista hoitomuodoista ja tuista useaa eri kautta. Lapsen hoitojärjestelyihin liittyvistä valinnan mahdollisuuksista saatu tieto viitoittaa perheille erilaiset polut. Valittavana on lapsen hoitaminen kotona joko itse tai palkatun hoitajan toimesta, avoin varhaiskasvatus-toiminta, perhepäivähoito tai päiväkodissa tapahtuva varhaiskasvatus. Edelleen on mahdollista valita yksityinen tai kunnallinen palveluntarjoaja.

Kuvio 1. Ekokulttuurinen viitekehys varhaiskasvatuksessa palvelujärjestelmän ja tuen järjestämisen näkökulmasta Rantalaa (2002, 79) mukaillen

Kuviossa 1 kuvataan Bronfenbrennerin ekologisen teorian pohjalle rakentuneen ekokulttuurisen teorian (Gallimore, Weisner, Kaufman & Bernheimer 1989, 217) sovellusta suomalaiseen varhaiskasvatuksen palvelujärjestelmään. Vastaavaa jaottelua on käyttänyt Rantala (2002) tutkiessaan varhaiskasvatuspalveluiden toimivuutta perheiden näkökulmasta. Tiedonjaollisesti Kelan ja kun-

tien nettisivut ovat merkityksellisessä asemassa, sillä ne ovat vanhempien saavutettavissa. Myös neuvola on merkittävä tekijä perheiden kohtaamisessa. Sosiaali- ja terveysministeriön neuvolatyön ohjekirjassa (2004, 38) todetaan päivähoidon ja neuvolan välinen läheinen kumppanuus ja yhteistyösuhde. Neuvola ja varhaiskasvatusta yhdistää erityisesti yhteinen tavoite lapsen ja perheen hyvinvoinnin edistämiseksi. Yhteistyömuodoista lapsen terveydentilan ja kehityksen tarkkailu sekä perheen tukeminen mainitaan ohjekirjassa. Hoitomuodoista tiedottamista sen sijaan ei mainita, vaikka neuvola voisi olla keskeinen palanen perheen ohjaamisessa lapsen hoitomuotoja koskevan tiedon pariin.

Tarkasteltaessa tutkimukseen osallistuneiden kuntien internetsivuja vanhempien varhaiskasvatuspalveluille asettamien toiveiden näkökulmasta voitiin todeta, että kuntien tiedonanto varhaiskasvatuspalveluista oli varsin kattavaa (kts. Liite 6). Käyttämällä internetin hakukoneessa hakusanoja ”kunnan nimi” ja ”varhaiskasvatus”, ja näin avautunutta tietosivua ja siitä edelleen avautuvia linkkejä tarkastelemalla voi todeta, että tietoa varhaiskasvatusyksiköistä ja perhepäivähoidosta löytyi jokaisen kunnan sivuilta. Esiopetus ja erityinen tuki mainittiin yhdeksässä kunnassa kymmenestä. Varhaiskasvatussuunnitelma, lapsen hoitoon saataviin tukiin liittyvät tiedot ja avoin varhaiskasvatus mainittiin enemmistössä kuntien sivuja. Sen sijaan vähäisiä mainintoja keräsivät joustavat hoitojärjestelyt (vuorohoito) ja varhaiskasvatuslaista tiedottaminen. Vanhempien osallisuus mainittiin vain yhdessä kunnassa kymmenestä.

Sosiaalinen media on muuttanut tiedon jakamisen tapaa, sillä perinteisten medioiden lukijat toimivat suodattimina, joiden tekemien valintojen kautta tieto leviää jaettujen linkkien muodossa eteenpäin sosiaalisessa mediassa. Valtaa on siis siirtynyt toimittajilta lukijoille. Toisaalta sosiaalisen median kautta jaetaan paljon uutisia, joiden tuottamisesta taas vastaavat perinteisten medioiden toimittajat (Chun & Lee 2017.) Sosiaalisen median sisällöstä merkittävä osa on juuri perinteisten uutismedioiden tuottamaa, ja taas toisaalta sosiaaliset mediat (kuten Facebook, LinkedIn ja Twitter) osaltaan voivat vaikuttaa uutismedioiden pyrkimykseen tuottamansa sisällön jaettavuuden suhteen. Osa ihmisistä lukee aktiivisesti valtamedioiden uutistuotantoa ja jakaa niitä sosiaalisen median kautta. Osa

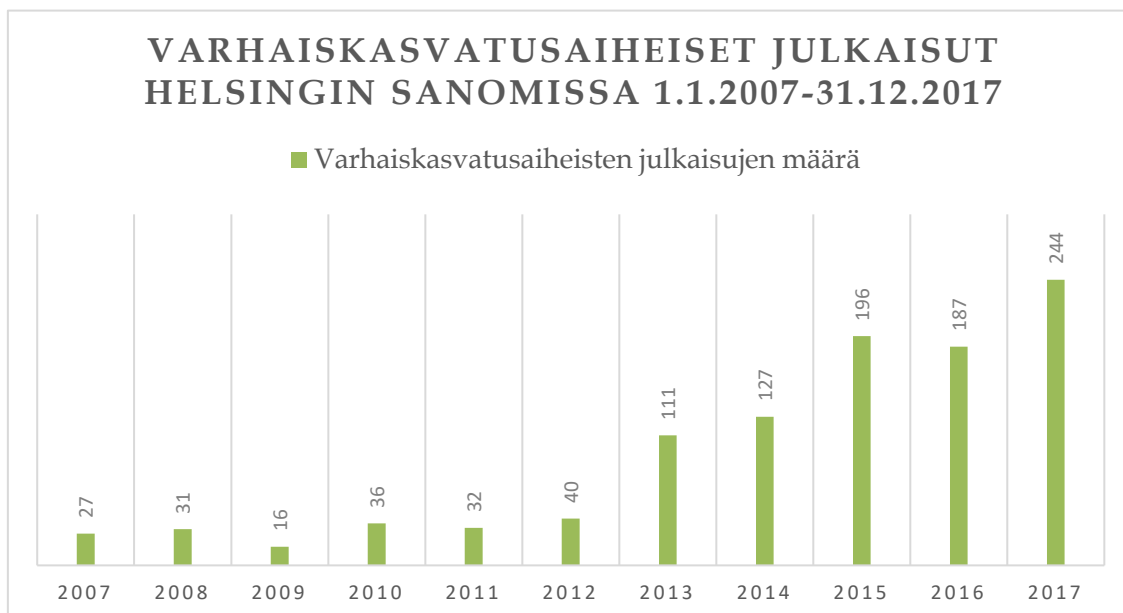
ihmisistä taas odottaa toisten jakavan heille uutisia sosiaalisen median kautta, eivätkä lue perinteisten uutismedioiden tarjontaa omatoimisesti lainkaan. (Bright 2016, 344-345). Tutkittaessa sisällön jakamiseen johtavia päätöksiä on todettu, että taustalla vaikuttavat moninaiset syyt. Ihmiset voivat esimerkiksi hakea sosiaalista tukea muilta samanmielisiltä, joka lisää tunnetta hallinnasta ja sitä kautta voimasta (Chun & Lee 2017). Tämä toimii keinona rakentaa identiteettiä suhteessa toiseen ja määrittellä omaa asemaa (Seppälä & Väliverronen 2012).

Sosiaalinen media on osa myös monen äidin arkea. MacDaniel, Coyne ja Holmes (2013) tutkivat ensimmäisen lapsen syntymän jälkeistä äitien sosiaalisen median käyttöä Yhdysvalloissa. Tuore äiti voi tarvita tukea vanhemmuuteensa, erityisesti ensimmäisen lapsen kohdalla. Tukea voidaan hakea sosiaalisesta mediasta, jossa esimerkiksi äitiysblogit ja keskustelupalstat voivat olla tärkeä kanava tuoreille äideille tiedon jakamiseen ja vertaisryhmän löytämisen muodossa, ja niitä käytetäänkin laajasti. Toisaalta sosiaalinen media ja media ylipäättään voi lisätä äitien suorituspaineita ja huolia. (MacDaniel ym. 2013.) Äiti peilaa omaa minuuttaan ja identiteettiään ympäristöön. Sosiaalisen median luomien mielikuvien kautta vertaisryhmissä rakennetaan omaa asemaa ja statusta suhteessa toisiin, jolloin taipumus tai tarve ryhmän kanssa samankaltaisiin ajattelumalleihin korostuu. (Seppänen & Väliverronen 2012; Bright 2016, 347.)

Asiakkaan arvioiman laadun ja palvelun maineen kannalta sosiaalisen median rooli voi olla merkittävä. Kaiser, Kröckel ja Bodendorf ovat tutkineet maineen leviämistä sosiaalisen median välityksellä. Heidän mukaansa asiakkaiden välittämän tiedon luonne määrittää paljon vertaisryhmän asenteita palvelua kohtaan. Mikäli ihmiseltä toiselle välittyvä tieto on kielteistä, leviää se vielä myönteistä tietoa nopeammin, ja sosiaalisten verkostojen ja ystäväpiirien merkitys palvelun maineen kannalta on merkittävä. Vaikuttaminen sosiaalisen median kautta tapahtuu avainhenkilöiden kautta. Avainhenkilöitä voivat olla esimerkiksi tunnetut julkiset hahmot tai bloggaajat, tai tiettyjen ihmisryhmien keskushahmot. Heidän kauttaan leviävät ajatukset tarttuvat vertaisryhmään, sillä vertaisryhmillä on taipumus ajatella asioista yhteisellä tavalla. Sosiaalisen median verkostojen kautta leviävä tieto on siis avainasemassa, ja samat lait pätevät sen suhteen

niin markkinataloudessa kuin julkishallinnollisissa palveluissa, kuten päiväko-
deissa. (Kaiser ym. 2013.)

Sosiaalisen median kautta aineistoa myös luetaan ahkerammin kuin äkki-
seltään arvaisi: vahvaa kannatusta saanut 90-9-1 -sääntö toteaa, että 90 % sivus-
toilla kävijöistä toimii pelkkinä lukijoina, 9 % kommentoi ja 1 % tuottaa materi-
aalia (Tangherlini, Roychowdbury, Glenn, Crespi, Bandari, Wadia, Falahi, Ebra-
himzadeh & Bastani, 2016). Voidaan siis ajatella, että mikäli jokin uutinen saa
laajan kommentoijakunnan, saa se vielä huimasti laajemman lukijakunnan.

Kuvio 2: Varhaiskasvatusaiheiset julkaisut Helsingin sanomissa 2007-2017

Suomalaisessa mediakeskustelussa varhaiskasvatus on aiheena nostanut
suosiotaan viimeisten kymmenen vuoden aikana. Kuten kuvio 2 voidaan to-
deta, on Helsingin Sanomien toimitus lisännyt varhaiskasvatusaiheista kirjoitta-
mistaan yli yhdeksänkertaiseksi kymmenen vuoden takaiseen verrattuna. Kiin-
nostus varhaiskasvatukseen on ylipäätään kasvanut ja ymmärrys varhaiskasva-
tuksen merkityksestä inhimillisestä ja taloudellisesta näkökulmasta kannatta-
vana sijoituksena on vakiintunut (Karila ym. 2017).

Muutokset varhaiskasvatuslaissa ovat nousseet mediassa keskusteluun. 1.8.2015 astui voimaan uusi varhaiskasvatuslaki, jossa painottuu aiempaa enemmän lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistäminen (Karila 2016, 29; Mikkola, Repo, Vlasov, Paananen & Mattila, 2017, 10, 11, 17). Keskeisimpiä muutoksia varhaiskasvatuslaissa suhteessa entiseen päivähoitolakiin ovat määräys ryhmän enimmäiskoosta, subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen kahteenkymmeneen viikkotuntiin, vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön vaatimus, varhaiskasvatussuunnitelmien tekemiseen tehdyt määräykset koskien lapsen omaa ja paikallisyksikön varhaiskasvatussuunnitelmaa, sekä laadun arvioinnin vaatimus (Mikkola ym. 2017, 11-17).

Varhaiskasvatuslain tavoitteena on edistää paitsi lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista, myös tukea koulutuksellisen ja yhteiskunnallisen tasa-arvon toteutumista (Karila 2016, 29; Mikkola ym. 2017, 14). Tavoitteisiin pääsemiseksi tulee varhaiskasvatuksen olla laadukasta. Tässä tarkoituksessa laissa asetetaan tavoitteita koskien monipuolista oppimisen toteutumista, turvallista ja kehitettävää kasvatusympäristöä, vuorovaikutuksen laatua sekä yksilöllisten tarpeiden huomioimista (Karila 2016, 30; Mikkola ym. 2017, 12-16). Laadun kannalta merkittäviksi muutoksiksi varhaiskasvatuslaissa nousevat esimerkiksi lapsiryhmän kokoon vaikuttavat muutokset (*ryhmän enimmäiskoko sekä subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaus*) sekä tarkennetut vaatimukset koskien laatua ja sen toteutumisen arviointia (*varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen sekä arvioinnin velvoittavuus*) (Mikkola ym. 2017, 11-17; Varhaiskasvatuslaki 36/1973).

Varhaiskasvatuslain muutosten myötä siirtyi kuntien harkittavaksi missä tilanteessa lapsella ja perheellä on oikeus täysipäiväiseen varhaiskasvatukseen. Subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaus lisäsi lasten eriarvoisuutta kuntien välillä muun muassa tekemällä epävarmaksi tehostetun ja erityisen tuen toteutumisen tasapuolisesti lapsen tarpeiden mukaisesti perheiden monimuotoisissa tilanteissa. Samalla nostettiin aikuisten ja lasten suhdelukua yhden aikuisen suhteesta seitsemää lasta kohtaan (1:7) yhden aikuisen suhteeseen kahdeksaa lasta kohtaan (1:8). Tällöin yleisin kolmen kasvattajan ryhmä kasvoi vähintään kolmella lapsella – osa-aikaisten lasten tapauksessa enemmänkin. Tässäkin

tapauksessa jäi kuntien vastuulle pohtia haluavatko he nostaa lapsiryhmien kookoa. Muutos nousi laajasti keskusteluun mediassa, jossa arvosteltiin hallituksen säästöjä varhaiskasvatuksesta ja esitettiin ajatuksia varhaiskasvatuksen laadun heikkenemisestä (kts. Liite 3). Myös varhaiskasvatuksen henkilökunta nousi vastustamaan muutoksia useiden asiajärjestöjen kanssa Vain kaksi kättä -liikkeessä (<https://www.facebook.com/vainkaksikatta/>), jossa kerättiin yli 60 000 allekirjoitusta sisältänyt adressi varhaiskasvatusleikkauksia vastaan ja järjestettiin suuria mielenosoituksia samanaikaisesti useissa kaupungeissa. Toimintaan osallistuivat varhaiskasvatuksen työntekijöiden lisäksi vahvasti myös vanhemmat.

2 TUTKIMUSONGELMAT

Aiempaan tutkimukseen verrattuna (Cryer, Tietze & Wessels 2002, 260; Hujala ym. 2012; Kronqvist ym. 2008, 23; Tauriainen 2000, 41) tässä tutkimuksessa käytettävän CHILDCARE-projektin kyselyn alustavissa tuloksissa (Hietamäki ym. 2017) ilmeni vanhempien arvioineen varhaiskasvatuspalveluiden laatua poikkeuksellisen kriittisesti. Kiinnostus kohdistui kysymyksen ”miten tärkeitä seuraavat asiat ovat sen kannalta, että 1-vuotiasta lasta hoidetaan kotona?” väitteeseen ”päivähoidon laatu ei vastaa toiveitani.” Tutkimuksen vanhempien yksi-vuotias lapsi ei ollut kyselyn aikana varhaiskasvatuspalveluiden piirissä. Tällaisten vanhempien näkemyksistä on varsin vähän tutkimusta olemassa. Tilanne on kuitenkin tavallinen, sillä lähes jokainen vanhempi on ollut tilanteessa, jossa haakeutuu varhaiskasvatuspalveluiden piiriin ensimmäistä kertaa. Siksi heidän kokemuksensa on arvokas. Tämä tutkimus pyrkii löytämään näiden vanhempien näkemykseen yhteydessä olevia tekijöitä. Tarkasteluun valittiin vain äitien vastaukset. Isien vastauksia oli määrällisesti vähän. Lisäksi haluttiin välttää mahdolliset päällekkäisyydet saman perheen vanhempien vastauksien kanssa. Tarkemmat tutkimuskysymykset ovat:

1. Mitkä tekijät ovat yhteydessä siihen, että äidit, joiden yksivuotias lapsi on kotihoidossa, arvioivat varhaiskasvatuksen laadun kriittisesti?
 - 1.1. Miten äitien ikä, koulutus ja työllisyys on yhteydessä äitien kriittiseen varhaiskasvatuspalveluiden laadunarvioon?
 - 1.2. Miten alle esiopetusikäisten sisarusten määrä on yhteydessä äitien kriittiseen varhaiskasvatuspalveluiden laadunarvioon?
 - 1.3. Miten lapsen ikä, terveydentila ja kehitys on yhteydessä äitien kriittiseen varhaiskasvatuspalveluiden laadunarvioon?
 - 1.4. Miten äitien raportoima ensisijainen hoitopalveluita koskeva tiedonlähde on yhteydessä kriittiseen laadunarvioon?

2. Onko äitien kriittinen varhaiskasvatuspalveluiden laadunarviointi yhteydessä suunniteltuun lapsen kotihoidon kestoon?

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Tutkittavat ja aineiston keruu

CHILDCARE -tutkimuksen aineisto kerättiin yksivuotiaiden lasten vanhemmilta kymmenessä kunnassa Suomessa vuonna 2016. Niitä olivat Alajärvi, Hamina, Helsinki, Jyväskylä, Kittilä, Lieksa, Oulu, Salo, Tampere ja Ulvila. Kunnat valikoituivat tutkimuksen kohteiksi maantieteellisen sijaintinsa, väestörakenteen, elinkeinorakenteen, lastenhoidon tukijärjestelmien tarjoamisen sekä varhaiskasvatuspalvelujen järjestämisen perusteella. Aineistoa haluttiin kerätä monipuolisesti kattaen Suomi maantieteellisesti. Mukaan haluttiin sekä pieniä että suuria kuntia, joista kaksi oli maaseutukuntia, kaksi taajama-aluetta ja kuusi kaupunki- maista kuntaa.

Kysely lähetettiin vanhemmille, joiden lapsi oli syntynyt 1.10.2014-30.9.2015 välisenä aikana. Lasten ikä vaihteli 8-20kk kyselyn tekemisen aikana. Tästä johtuen

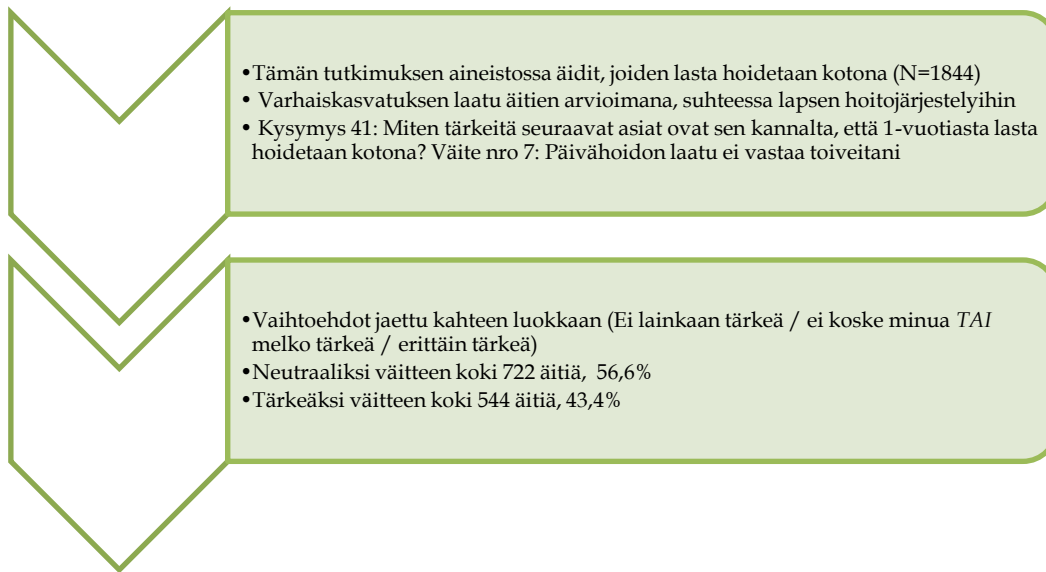
jokainen näistä vanhemmista on varsin äskettäin joutunut pohtimaan, miten lapsen hoitojärjestelyt toteutetaan vanhempainvapaan päättymisen jälkeen. Vanhempainyhteystiedot saatiin Väestörekisterikeskuksesta marraskuussa 2015. Kysely lähetettiin vanhemmille riippumatta huoltajuussuhteesta lapseen. Pienissä kunnissa kyselyyn kutsuttiin osallistujiksi kaikki tuona ajankohtana syntyneiden lasten vanhemmat. Suuremmissa kunnissa kysely toimitettiin tiettyjen postinumeroalueiden lasten vanhemmille resurssien säästämiseksi. Kahdenkymmenen prosentin osallistumisaktiivisuus saavutti riittävän suuren vastaajamäärän tilastollisesti. Postinumeroalueet valittiin harkinnanvaraisesti kattamaan väestörakenteet koulutuksen, työllisyyden ja huoltosuhteet huomioiden.

Kutsu osallistua kyselytutkimukseen lähti 14 612 vanhemmalle. Ensimmäiset kutsut lähetettiin kesäkuussa 2016 (viikko 23-24). Muistutuskutsuja postitettiin heinä-elokuussa viikoilla 29-31. Tässä vaiheessa kyselytutkimus toteutettiin sähköisesti. Kutsut ja verkkolomakkeet käännettiin ruotsiksi, englanniksi, somaliksi ja venäjäksi riippuen vastaanottajan äidinkielestä. Viimeinen muistutus lähetettiin lokakuussa (viikko 40), jolloin lähetettiin kyselyn paperiversio suomeksi tai somalin kielellä (täyttäminen oli mahdollista verkossa muilla käännettyillä kielillä). Tutkimukselle haettiin Jyväskylän yliopiston eettisen lautakunnan ennakoarviointi. Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista.

(Lähde: Hietämäki ym. 2017, CHILDCARE -hankkeen perustulokset)

CHILDCARE -hankkeen aineistosta poimittiin tähän tutkimukseen tarkasteltavaksi äitien vastaukset. Syynä äitien valintaan isien ylitse oli äitien selvä enemmistö suhteessa vastanneiden isien lukumäärään. Äitien ja isien molempien tarkastelu olisi myös ollut haastavaa, sillä joidenkin lasten molemmat vanhemmat olivat vastanneet kyselyyn, ja siten vastauksissa olisi ollut virheellistä toistoa. Tutkimusaineisto koostui yksivuotiasta lastaan kotona hoitavien äitien vastauksista, joita oli kaikkiaan 1844kpl (68,4 %).

Kuvio 2: tutkimuksen eteneminen

3.2 Muuttujat

Tutkimuksessa pyritään selvittämään useiden muuttujien yhteyttä äitien kriittiseen arvioon varhaiskasvatuspalveluiden laadusta. Kysymyksen ”Miten tärkeitä seuraavat asiat ovat sen kannalta, että 1-vuotiasta lasta hoidetaan kotona?” ja väitteen ”Päivähoidon laatu ei vastaa toiveitani” vastausvaihtoehdot ”ei lainkaan tärkeä, melko tärkeä, erittäin tärkeä ja ei koske minua” jaettiin kahteen luokkaan. Toinen nimettiin neutraaliksi suhtautumiseksi (arvo = 0) yhdistämällä ”ei lainkaan tärkeä” ja ”ei koske minua”, toinen kriittiseksi suhtautumiseksi yhdistämällä ”melko tärkeä” ja ”erittäin tärkeä” (arvo = 1). Jatkossa tutkimuksessa viitataan neutraaliin ja kriittiseen suhtautumiseen.

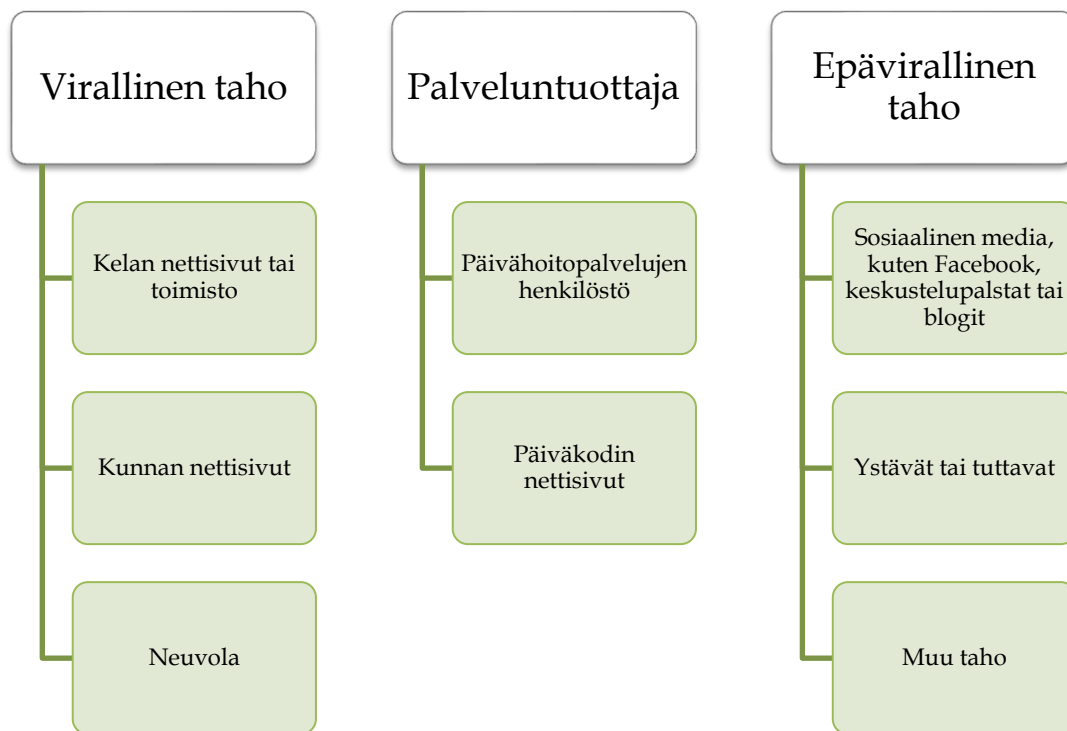
Kysyttäessä äitien työtilannetta vastausvaihtoehtoina olivat lapsen hoitaminen kotona, työssä, työtön, lomautettu, pitkäaikainen sairausloma tai opiskelu. Äitien työtilanne jaoteltiin neliportaiseksi ja koodattiin arvoilla 0-3: opiskelijana (= 0), pääosin kotona lapsen kanssa (= 1), pääosin työelämässä (= 2) tai sairauslomalla/lomautettuna/työttömänä (= 3).

Kysyttäessä äitien koulutustasoa vastausvaihtoehdot olivat ei ammatillista koulutusta, ammatillinen kurssi, ammattikoulu, ammatillinen opisto tai ammattikoulu sekä yliopisto tai ammattikorkeakoulu. Koulutus koodattiin viisiporlaiseksi arvoilla 1-5: ei ammatillista koulutusta (= 1), ammatillinen kurssi (= 2), ammattikoulu (= 3), ammatillinen opisto tai ammattikoulu (= 4) ja yliopisto tai ammattikorkeakoulu (= 5).

Tarkasteltaessa muiden alle esiopetusikäisten sisarusten olemassaoloa vastaukselle "kyllä" (*lapsella on yksi tai useampi alle esiopetusikäinen sisarus*) annettiin arvo = 0 ja vastaukselle "ei" (*lapsella ei ole alle esiopetusikäistä sisarusta*) annettiin arvo = 1.

Kysyttäessä "*Mikä tiedonlähteistä oli merkittävin tehdessäsi päätöstä yksivuotiaan lapsesi hoidosta?*" olivat vastausvaihtoehdot kelan nettisivut tai toimisto, kaupungin tai kunnan nettisivut, päivähoitopalveluiden henkilökunta, neuvola, päiväkodin nettisivut, sosiaalinen media (esim. Facebook, keskustelupalstat tai blogit), ystävät tai tuttavat sekä "muu, mikä?". Ne koodattiin kolmiluokkaiseksi muuttujaksi seuraavasti: Arvon 0 = sai epävirallinen taho (sosiaalinen media, ystävät ja tuttavat, muu, mikä?), arvon 1 = virallinen taho (Kelan nettisivut tai toimisto, kaupungin tai kunnan nettisivut, neuvola) ja arvon 2 = sai palveluntuottaja (päiväkodin nettisivut, päivähoitopalveluiden henkilökunta). Viralliseksi tahoksi luokiteltiin Kela, kunta ja neuvola, sillä niiden katsottiin olevan palveluiden tuottamisesta jonkin verran ulkopuolella. Samalla ne kuitenkin toimivat aktiivisina tiedonjakajina. Neuvola ja kela ovat myös lähellä yksivuotiaan lapsen vanhempia, sillä neuvola on ensimmäisiä lapsiperhepalveluita uuden perheen kohdalla. Luokittelu esitettyinä kuviossa 3.

Kuvio 3: Äitien raportoiman varhaiskasvatuspalveluita koskevan ensisijaisen tiedonlähteen luokittelu

3.3 Aineiston analyysi

Tutkimuksessa tarkastellaan usean tekijän yhteyttä äitien kriittiseen arvioon varhaiskasvatuspalveluiden laadusta. Tästä johtuen analyysimenetelmäksi valittiin regressioanalyysi, joista logistinen regressioanalyysi valittiin selitettävän muuttujan kaksipuolaisen luokittelun vuoksi.

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen (*Mitkä tekijät ovat yhteydessä siihen, että äidit arvioivat varhaiskasvatuksen laadun kriittisesti?*) vastattiin logistisella regressioanalyysillä. Se oli menetelmänä jokaisessa neljässä alakysymyksessä. Selitettävänä muuttujana oli *äitien kriittinen suhtautuminen varhaiskasvatuspalveluita kohtaan* (kysymys 41/7).

Kysymyksen 1.1. selittävinä taustatekijöinä olivat äitien ikä, työtilanne ja koulutuksen taso. *Kysymyksen 1.2.* selittävinä tekijänä oli muiden alle esiopetusikäisten sisarusten olemassaolo. *Kysymyksen 1.3.* selittävinä tekijänä olivat lapsen ikään, kehitykseen ja terveyteen liittyvät tekijät. Äidit olivat arvioineet

kyselyssä lapsen toimintaa ja kehitystä liikkumisen, painon, pituuden, kielellisen kehityksen, ruokailun ja unirytmien kannalta. Myös lapsen mahdollinen todettu sairaus, vamma tai kehitysviive kysyttiin. *Kysymyksen 1.4.* selittävänä tekijänä oli äidin raportoima pääasiallinen tiedonlähde koskien varhaiskasvatuspalveluita. Tarkasteluun nostettiin kysymys *”Mikä tietolähteistä oli merkittävin tehdessäsi päätöstä yksivuotiaan lapsesi hoidosta?”* Vastausvaihtoehtoina olivat KELA:n internetsivut tai toimisto, kaupungin tai kunnan internetsivut, päivähoitopalveluiden henkilöstö, päiväkodin internetsivut, neuvola, sosiaalinen media (esim. Facebook, keskustelupalstat tai blogit), ystävät ja tuttavat tai muu taho.

Toinen tutkimuskysymys koski äitien kriittisen suhtautumisen ja suunnitellun lapsen kotihoidon keston suhdetta. Tarkastelussa keskityttiin kysymykseen *”Kuinka pitkään perheelläsi on suunnitelmassa hoitaa 1-vuotiasta lasta kotona?”* Tutkimus pyrki selvittämään, oliko kriittisellä suhtautumisella ja lapsen suunnitellulla kotihoidon kestolla yhteys. Menetelmänä toimi riippumattomien muuttujien T-testi. Selitettävänä muuttujana toimi äitien kriittinen suhtautuminen varhaiskasvatuspalveluita kohtaan ja selittävänä tekijänä oli heidän raportoimansa suunnitelma kotona hoitamisen kestosta.

4 TULOKSET

4.1 Varhaiskasvatuksen laadunarviointi äitien arvioimana

Äitien ikä, työllisyys ja koulutus

Kuten taulukosta 1 selviää, mikäli äiti oli työelämässä, pieneni hänen kokemansa tärkeys kysymyksen väitettä kohtaan kertoimella 0,595 ($B = -0,595$, $EXP(B) = 0,595$). Toisin sanoen laadunarvio oli työssä olevilla äideillä todennäköisemmin

neutraalimpi verrattuna muihin. Äitien iällä tai koulutuksella ei ollut tilastollisesti merkitsevää yhteyttä kriittiseen suhtautumiseen varhaiskasvatuspalveluiden laatua kohtaan.

Taulukko 1: Äitien kriittisen varhaiskasvatuksen laadunarvion yhteys äitien ikään, työtilanteeseen ja koulutuksen tasoon.

Taustatekijät	Äitien kriittinen arvio varhaiskasvatuspalveluita kohtaan 0=neutraali, 1=kriittinen		
	OR	(95% luottamusväli)	
<i>Ikä</i>	0,985	0,961	1,009
<i>Opiskelee</i>	-	-	-
<i>Hoitaa lapsia kotona</i>	0,807	0,546	1,193
<i>Työelämässä</i>	0,595	0,381	0,931
<i>Lomautettu/sairaslomalla/työtön</i>	0,990	0,568	1,727
<i>Koulutus</i>	0,973	0,875	1,082

Alle esiopetusikäiset sisarukset

Äideistä 467 vastasi perheessä olevan yksi tai useampi alle esiopetusikäinen sisarus, kun taas 835 äitiä vastasi, ettei perheessä ole toista alle esiopetusikäistä sisarusta. Sillä, oliko äideillä yhtä tai useampaa alle esiopetusikäistä lasta yksi-vuotiaansa lisäksi, ei ollut tilastollista merkitsevyyttä kriittiseen suhtautumiseen varhaiskasvatuspalveluiden laatua kohtaan (OR = 1,081, 95% luottamusväli 0,860-1,359).

Lapsen ikään, terveyteen ja kehitykseen liittyvät tekijät

Tutkimuksen lapsista 15,4% (284 kpl) oli todettu jokin vamma tai sairaus. Kuten taulukosta 2 voidaan todeta, lapsen iällä, äidin arviolla lapsen terveydentilasta tai kehityksestä, lapsen todetulla vammalla tai sairaudella ei ollut tilastollisesti merkitsevää vaikutusta äitien kriittiseen suhtautumiseen varhaiskasvatuspalveluiden laatua kohtaan.

Taulukko 2: Äitien kriittisen varhaiskasvatuksen laadunarvion yhteys lapsen ikään, kehitykseen ja arvioituun terveystilaan.

Taustatekijät	Äitien kriittinen arvio varhaiskasvatuspalveluita kohtaan 0=neutraali, 1=kriittinen		
	OR	(95% luottamusväli)	
<i>Lapsen ikä</i>	0,999	0,998	1,000
<i>Lapsen liikkuminen</i>	1,121	0,982	1,278
<i>Lapsen paino</i>	1,083	0,844	1,326
<i>Lapsen pituus</i>	0,983	0,817	1,182
<i>Lapsen kielellinen kehitys</i>	1,103	0,935	1,302
<i>Lapsen unirytm</i>	0,881	0,729	1,065
<i>Lapsen ruokailu</i>	1,032	0,851	1,250
<i>Todettu kehitysviive</i>	0,850	0,622	1,161

Varhaiskasvatuspalveluiden ensisijainen tiedonlähde

Taulukosta 3 voidaan todeta, että mikäli äidin ensisijainen varhaiskasvatuspalveluita koskeva tiedonlähde oli virallinen taho (KELA, kunta tai neuvola), suhtautuivat äidit todennäköisesti neutraalimmin varhaiskasvatuspalveluiden laatuun verrattuna muihin äiteihin. Virallinen taho ensisijaisena tiedonlähteenä muutti kertoimella 0,678 alttiutta pitää lasta kotona verrattuna siihen, jos ensisijainen tiedonlähde oli epävirallinen taho (ystävät, sosiaalinen media, muu taho).

Taulukko 3: Äitien kriittisen varhaiskasvatuksen laadunarvion yhteys ensisijaiseen varhaiskasvatuksen tiedonlähteeseen.

Taustatekijät	Äitien kriittinen arvio varhaiskasvatuspalveluita kohtaan 0=neutraali, 1=kriittinen		
	OR	(95% luottamusväli)	
<i>Epävirallinen taho</i>	-	-	-
<i>Virallinen taho</i>	0,678	0,488	0,941
<i>Palveluntarjoaja</i>	0,626	0,388	1,009

4.2 Varhaiskasvatuksen laadunarvioinnin yhteys suunniteltuun lapsen kotona hoitamisen keston

Taulukosta 4 voidaan todeta, että kriittisesti varhaiskasvatuspalveluiden laatuun suhtautuvat äidit suunnittelivat pitävänsä lasta kotihoidossa neutraalisti suhtautuvia pidempään. Ero ryhmien välillä oli noin 0,3 vuotta, eli 3,6 kuukautta.

Taulukko 4: Lapsen kotona hoitamisen suunnitellun keston ja kriittisen suhtautumisen suhde

	Neutraali		Kriittinen		t-arvo	df	p-arvo
	ka	kh	ka	kh			
<i>Lapsen kotona hoitamisen suunniteltu kesto</i>	2,207	0,975	2,506	1,144	-4,835	1172	0,003

5 POHDINTA

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin äitien kriittisen varhaiskasvatuspalveluiden laatuarvion suhdetta taustatekijöihin. Tutkimus pyrki löytämään varhaiskasvatuspalveluiden kriittisen laadunarvion taustatekijöitä lapseen, äitiin, palvelujärjestelmään tai kulttuurisiin asenteisiin liittyen.

5.1 Tulosten tarkastelu

Aiempaan tutkimukseen verrattuna tämän tutkimusaineiston äidit, joiden lapsi oli kotona hoidossa, suhtautuivat varhaiskasvatuspalveluiden laatuun selvästi kriittisemmin (Cryer ym. 2002, 260; Hujala ym. 2012; Kronqvist ym. 2008, 23; Tauriainen 2000, 41). Aineistosta tarkasteltiin äitien ikään, koulutukseen ja työllisyyteen liittyviä tekijöitä. Tämän tutkimuksen tuloksista ilmeni, että äidit, jotka olivat pääsääntöisesti työelämässä, olivat merkinneet väitteen ”varhaiskasvatuspalveluiden laatu ei vastaa odotuksiani” vähemmän tärkeäksi tekijäksi lapsen kotona hoitamisen taustalla. Toisin sanoen työelämässä olevat äidit arvioivat varhaiskasvatuksen laadun myönteisemmäksi kuin muut. Aiempien tutkimusten

perusteella matalasti koulutetut ja heikosti työllistyneet äidit arvioivat varhaiskasvatuksen laadun keskimäärin korkeammin koulutettuja kriittisemmin ja näin valitsevat kotihoidon herkemmin (Karila 2016, 33-34; ks. Myös Repo 2009 ja 2010). Tässä taustalla voi vaikuttaa äitiyden ensisijaisuuden vahva kulttuurinen pohja (Alasuutari 2003, 17, 27). Kodin lapsen hoitopaikaksi valinneiden äitien voi olla luontevaa vahvistaa valintaansa korostamalla perheen ja äidin ensisijaisuutta arvioimalla järjestetyn varhaiskasvatustoiminnan laatua kriittisemmin.

Alle esiopetusikäisten sisarusten määrän ja kriittisen suhtautumisen suhde valittiin tarkasteluun, sillä aiempien tutkimusten mukaan vanhempien arviot varhaiskasvatuksen laadusta ovat olleet pääosin erittäin myönteisiä (Hujala, Fonsén & Elo, 2012; Kronqvist ym. 2008, 23; Tauriainen 2000, 41). Äidit, joilla ei ole yksivuotiaista lasta vanhemman sisaruksen tuomaa kokemusta ja tietoa varhaiskasvatuspalveluista, saattavat perustaa arvionsa toissijaisiin tiedonlähteisiin. Toisin päin käännettynä äidit, joilla on aiemman lapsen kohdalta jo kokemuksia varhaiskasvatuspalveluista saattavat arvioida laadun positiivisemmin. Noin kahdella kolmanneksella tämän tutkimuksen vastaajista ei ollut toista tai useampaa alle esiopetusikäistä lasta, yhdellä kolmanneksella oli. Alle esiopetusikäisten sisarusten olemassaolo ei ollut tilastollisesti merkitsevä tekijä kriittiseen suhtautumiseen. Tämä voi tarkoittaa sitä, että kriittisen arvion lähtökohtana voi olla muu kuin omakohtainen kokemus. Voi myös olla niin, että aiempaa suurempi osa äideistä arvioi kriittisesti varhaiskasvatuspalveluiden laatua omakohtaisesta kokemuksesta huolimatta.

Aiempaan tutkimukseen pohjaten lapsen ikä, terveydentila, arvioitu kehitys tai todettu vamma tai sairaus voi nostaa äidin vaatimustasoa varhaiskasvatuspalveluiden laatua kohtaan (Kronqvist & Jokimies 2008, 25-26; Alila & Kronqvist 2008, 34). Tällöin äiti voi ajatella, ettei varhaiskasvatuspalveluissa pystytä vastaamaan lapsen vaativiin tarpeisiin riittävän korkeatasoisesti. Tuen antamisen näkökulmasta lapsen tuen tarpeiden huomioimisen merkitys jo varhaislapsuudessa on laajalti tunnustettu. Kansainvälisen Division for Early Childhood

(DEC) lautakunnan julkaisemien varhaiskasvatuksen toimintasuositusten mukaan tuen tarpeiden havainnointi varhain on keskeinen vaade varhaiskasvatustyössä (DEC Recommended Practises 2014, 8-9).

Tässä tutkimuksessa lapsen taustatekijät eivät olleet yhteydessä äitien kriittiseen varhaiskasvatuspalveluiden laadunarvioon. Enemmän tukea tarvitsevien lasten äitien arvio varhaiskasvatuspalveluiden laadusta ei eronnut tilastollisesti merkitsevästi muiden äitien arvioista. Tutkimuksen lapsista 15,4%:lla (284 kpl) oli todettu jokin vamma tai sairaus, joten todettuja tuen tarpeita oli. Mukaan on voinut lukeutua esimerkiksi infektioastma tai muut iän mukana ohi menevät sairaudet. Niidenkin voisi ajatella nostavan äitien kriittistä arviota, sillä myös ohimenevät lastentaudit vaativat hoidolta toimenpiteitä ja kykyä huomioida lapsen tarpeet. Tutkimuksen äitien kriittiseen arvioon ei erityisen tuen tarve kuitenkaan ollut tilastollisesti merkitsevässä suhteessa.

Aiemmissä tutkimuksissa on todettu, että mitä nuorempi lapsi on, sitä todennäköisemmin lapselle valitaan kodinomainen hoitomuoto (Bentz 2012, 120-121). Tutkimuksen äidit nostivat varhaiskasvatuksen laatutekijät yhtä merkittäväksi syyksi valita lapselle kotihoito myös vanhempien lasten kohdalla. Lapsen ikä ei ollut tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä äitien kriittiseen laadunarvioon.

Äitien vastauksissa arveltiin epäviralliset tahot (*sosiaalinen media, blogit, keskustelupalstat, ystäväät ja tuttavat*) tiedonlähteekseen raportoineiden äitien arvioineen varhaiskasvatuksen laatua muita kriittisemmin. Medioiden varhaiskasvatust keskustelun suuren määrällisen kasvun (Helsingin sanomat, ks. taulukko 1) myötä on oletettavasti myös sosiaalisen median kautta levinnyt tietoa varhaiskasvatuksen laatutekijöistä (kts. Liite 5). Myös huolipuheen määrä on voinut kasvaa. Siihen on voimistavasti vaikuttanut sosiaalisen median levittävä ja suodatava vaikutus. (Bright 2016, 344-345; Tangherlini ym.2016.) Tähän perustuen valittiin tarkasteluun äideiltä kysytty ensisijainen tiedonlähde koskien lapsen hoitojärjestelyjä.

Viralliset tahot (*kunta, KELA tai neuvola*) tiedonlähteenään mainitsevat äidit suhtautuivat varhaiskasvatuksen laatuun keskimäärin positiivisemmin kuin

epävirallisen tahon ensisijaiseksi lähteeksi raportoineet äidit. Tämän voi ajatella luottamuksen osoituksena kuntien tiedonantoa kohtaan. Voitaisiinko sitä kehittämällä nostaa luottamuksen määrää entisestään? Kuntien tiedonanto ei ehkä ole yltänyt kaikkien kuultavaksi ja se voi näkyä kriittisen laadunarvion määrässä. Tutkimuksen äidit ovat valinneet lapselleen kotihoidon, joten tiedon jakaminen heille voisi olla ratkaisu luottamuksen lisäämiseen. KELA tai neuvola ovat myös tiedonlähteenä loogisia, sillä moni näistä äideistä on toiminut KELA:n asiakkaana saadakseen tarvittavat tuet. Kaksi kolmasosaa vastaajista merkitsi pääasialliseksi tiedonlähteeksi ns. virallisen tahon.

Aiemmissä tutkimuksissa todettuun vanhempien erittäin myönteiseen laadunarvioon on arveltu tiedon puutetta yhdeksi syyksi (esim. Tauriainen 2000, 41, 48, 208). Median tuoma tiedon lisääntyminen voi nostaa odotuksia palveluita kohtaan. Vanhemmat ehkä tietävät aiempaa tarkemmin millaista varhaiskasvatuksen tulisi olla. Huolipuhe on voinut lisätä vain nimenomaan kielteisiä näkemyksiä. Äitien varhaiskasvatukseen liittyvien huolten lisääntyminen voisi selittää huolipuheen määrällisellä kasvulla. Äidit ovat voineet hakea tukea omalle äitiydelleen vertaisryhmistä sosiaalisessa mediassa (Seppänen & Väliverronen 2012; Bright 2016, 347). Tarve kuulua äitien ryhmään ja hakea hyvän äidin statusta voi ohjata äidin vaikuttavien ja suosittujen kirjoitusten pariin esimerkiksi sosiaalisessa mediassa, jolloin huoli varhaiskasvatuksen laadusta voi kasvaa tästä syystä (Kaiser, Kröckel & Bodendorf 2013). Tässä taustalla voi jälleen vaikuttaa äitiyden ensisijaisuuden ajatus, joka on kulttuurissamme vahva (Alasuu-tari 2003, 17, 27). On mahdollista, että käyty mediakeskustelu on näkynyt epävirallisissa tahoissa kriittisenä puheena, muovaten näin äitien vertaisryhmien tuottamaan mediasisältöä ja sitä kautta äitien näkemyksiä varhaiskasvatuksen laadusta, korostaen äidin ensisijaista roolia kasvattajana.

Valtamedioiden viestit eivät välttämättä ole suoraan välittyneet keskustelupalstoille ja sosiaaliseen mediaan sellaisenaan, vaan muuttuneet matkalla suuntaan tai toiseen. Vuosien 2015-2016 aikana useissa suurissa perhe- tai äitiysaiheisissa blogeissa käsiteltiin varhaiskasvatusleikkauksia, varhaiskasvatuksen heikkoa tilaa ja Vain kaksi kättä -liikettä (kts. Liite 4). Kaiser ym. (2013) kuvasivat

negatiivisen maineen leviämisen ilmiötä, jossa sosiaalisen median tietyt kehushahmot voivat tehokkaasti joko laskea tai nostaa yrityksen tai tuotteen mainetta käyttäjien keskuudessa. Näitä vaikuttajia voivat olla esimerkiksi suositut bloggaajat tai muut keskeiset hahmot. Useat vuoden 2015 suosituimmista lapsiperheaiheisista bloggaajista jakoivat varhaiskasvatuksen laatua koskevaa huolipuhetta osana Vain kaksi kättä -kampanjaa. Voidaan siis esittää arveluja, että edellä mainittujen keskeisten lapsiperhebloggaajien esittämät huolestuneet arviot varhaiskasvatuspalveluista ovat voineet vaikuttaa äitien ajatuksiin palveluiden laadusta. Sosiaalisen median vaikutus voi olla mainetta vahvasti rikkova (Kaiser ym. 2013), joten tämä tulisi ammattilaisten taholta huomioida viestinnässä rakentaessaan luottamusta vanhempia kohtaan.

Toinen tutkimuskysymys koski varhaiskasvatuspalveluiden kriittisen laadun arvion yhteyttä suunniteltuun lapsen kotihoidon keston. Havaittiin, että laatua kriittisesti arvioineet äidit suunnittelivat hoitavansa lasta kotona keskimäärin 3,6 kuukautta neutraalisti arvioivia kauemmin. Vaikuttiko kriittinen laadunarviointi kotihoidon suunniteltuun keston, vai oliko tilanne kenties päinvastainen? On mahdollista, että äiti on suunnitellut kotihoidon keston etukäteen, ja perustelee sitä arvioimalla varhaiskasvatuksen laatua kriittisesti. Tähän voi vaikuttaa äitiyden ensisijaisuuden vahva kulttuurinen pohja.

Lapsen kannalta tämä tarkoittaa sitä, että äidin kriittinen laadunarvio todennäköisesti myöhäistää lapsen varhaiskasvatuspalveluiden aloituksen ajan kohtaa verrattuna neutraalisti arvioineiden äitien lapsiin. Tämä voi tarkoittaa lapsen kannalta viivästymistä mahdollisten oppimisvaikeuksien havaitsemisessa ja viivästynyttä tuen järjestymistä. Lapsen myöhemmän koulupolun ja tulevaisuuden kannalta varhainen tuki olisi tärkeää, ja se auttaisi ehkäisemään myös yhteiskunnallista eriarvoistumista (Bingley & Wetergård-Nielsen: 2012, 191 ja 201; Ermisch et al. 2012, 50-51; Heckman 2011, 31-47; Karila 2016, 19; Nawarotzki 2012, 71.) Äidin itsensä kannalta pidempi suunniteltu lapsen kotihoito tarkoittaa usein pidempää poissaoloa työelämästä, joka on sekä kustannus yhteiskunnallisesti että heikennys koskien äidin eläkekertymää (KELA 2014).

5.2 Tutkimuksen vahvuudet ja rajoitteet

Tämän tutkimuksen aineisto on osa CHILDCARE -tutkimushanketta, joka on saanut Jyväskylän yliopiston tutkimuslautakunnan eettisen hyväksynnän tutkimuksen toteuttamisesta. Aineiston vastaukset on muutettu numeerisiksi vastaajakoodeiksi, jolloin tuloksista on poistettu henkilötiedot. Tutkimusaineisto kattaa maantieteellisesti koko Suomen varsin hyvin. Se myös asettuu monenlaisiin kuntiin ja kuntarakenteisiin. Kyselyyn osallistui 2696 ihmistä. Maahanmuuttajia saatettiin vähän ja korkeasti koulutetut olivat selkeästi enemmistössä verrattuna Suomen yleiseen jakaumaan. Voi siis sanoa tutkimuksen aineiston olevan lievästi vinoutunut. Eduksi tämän tutkimuksen aineistolle voidaan katsoa sen suuri otanta (N=1844), joka lisää tutkimuksen luotettavuutta. CHILDCARE -hanke on luonteeltaan poikkileikkaava, jolloin se antaa kuvan hetkellisestä tilanteesta pitkäaikaisen arvion sijaan. Tällöin se on alttiimpi hetkellisille vaikuttimille, kuten esimerkiksi mediassa nousseille teemoille. (Lähde: Hietämäki ym. 2017, CHILDCARE -hankkeen perustulokset)

Median, sosiaalisen median ja äitien muiden verkostojen vaikutusten arviointi tarkemmin on tämän tutkimuksen puitteissa mahdotonta. Tarvittaisiin tarkempi analyysi esimerkiksi kyseisenä ajanjaksona kirjoitetuista teksteistä lehdistössä ja blogeissa. Nyt kysyttäessä merkittävintä tiedonlähdeä mainitaan vaihtoehtona ystävät, keskustelupalstat, blogit, sosiaalinen media tai muu taho. Perinteisen median vaikutuksia voitaisiin tarkemmin arvioida kohdistamalla tutkimuskysymykset tarkemmin siihen.

5.3 Käytäntöön soveltaminen

Vanhempien toiveiden huomioiminen on merkitty pakolliseksi osaksi varhaiskasvatuksen kokonaisuutta, kun vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö on kirjattu varhaiskasvatussuunnitelmaan. Vaikka tämän tutkimuksen vanhemmat eivät ole vielä varhaiskasvatuksen asiakkaita, voi heidän huomioimisensa tiedonannon suhteen olla ensimmäinen askel toimivaan yhteistyöhön. Tutkimus tuo lisää merkitystä vanhempien tarpeiden ja toivomusten ymmärtämiselle.

Kuntien tarjoama tiedonjako on tämän tutkimuksen perusteella tehokas tapa lisätä luottamusta varhaiskasvatuspalveluita kohtaan. Sitä tehostamalla voidaan ehkä entisestään kasvattaa vanhempien tietoisuutta palveluiden mahdollisuuksista, rajoista, laadusta ja saatavuudesta. Tämän tutkimuksen tulokset antavat viitteitä siitä, että vanhemmille kohdistuva tiedonjako kuntien nettisivujen, neuvoloiden ja KELA:n kautta voi tukea vanhempien luottamusta varhaiskasvatuspalveluiden laatuun. Samalla voidaan vahvistaa lapsen ja perheen tuen järjestymistä tarvittaessa jo varhain (Alila & Kronqvist 2008, 35; Mykkänen & Böök 2017, 83; Tauriainen 2000, 210; OECD 2011, 28.) Kekkonen (2014, 264, 269) toteaa vanhempien tietoisuuden varhaiskasvatuspalveluista olevan liitoksissa heidän kokemukseensa palveluiden laadusta siten, että vähäisemmällä tiedoilla on arvioitu laatua paremmaksi. Tästä näkökulmasta vanhempien tietoa tulee lisätä ja osallisuutta kasvattaa, sillä se tukee sekä varhaiskasvatuksen kehitystä että vanhempien tietoisuutta lapsensa arkeen ja oppimiseen liittyvistä asioista, jolloin yhteistyössä voidaan tukea lapsen parasta (Deforges & Abouchaar 2013, 2; OECD 2011, 28). Kriittinen laadunarvio ei siis ole välttämättä osoitus heikommasta laadusta, vaan osoitus siitä, että äitien tieto varhaiskasvatuspalveluista on kasvattanut heidän kykyään arvioida laatua myös kriittisesti. Ilman tietoa voi olla vaikea toimia kasvatusyhteistyössä tasapuolisina kumppaneina.

Esimerkiksi neuvoloiden kautta varhaiskasvatuspalveluiden mahdollisuuksista tiedottaminen voi lisätä tietoa, kommunikaatiota ja luottamusta. Se voi olla askel kohti vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä toimien linkkinä neuvolan ja varhaiskasvatuksen välillä. Samalla saavutettaneen laajempi osallistujamäärä varhaiskasvatuspalveluihin, jolloin varhainen tuki voi paremmin toteutua. Tämä on linjassa Division for Early Childhood DEC:n ja OECD:n suositusten sekä muiden Pohjoismaiden linjan kanssa. Ne korostavat varhaiskasvatuksen merkitystä ennaltaehkäisevänä tukimuotona ja luonnollisena osana lapsen koulupolkuja.

Media ja sosiaalinen media voidaan tutkimuksen valossa nähdä huomion arvoisena tekijänä varhaiskasvatuksen maineen rakentamisessa. Myönteinen

mediakirjoittelu oikealta taholta voi tukea myönteisiä mielikuvia varhaiskasvatustalpalveluiden laadusta. Samalla kielteinen sävy voi nopeasti lisätä kriittisyyttä. (Kaiser ym. 2013.) Varhaiskasvatuksen henkilökunnan tulee huomioida jatkossa sosiaalisen median vaikutus maineen rakentumisessa. Erityisesti negatiivinen maine voi nopeasti rikkoa vanhempien luottamuksellista suhdetta lapsensa hoitotahoa kohtaan. Voi olla paikallaan vahvistaa varhaiskasvatuksen henkilökunnalle sosiaalista mediaa koskevaa ohjeistusta.

Valtamedioiden runsaasti kasvanut mielenkiinto varhaiskasvatusta kohtaan tuo vanhemmille tietoa ja sitä kautta kykyä vaatia varhaiskasvatukselta enemmän ja nostaa esille epäkohtia. Vaarana samalla on, että korostuneen huolipuheen kautta arvostus laskee ja arvio muuttuu kielteisempään suuntaan. Tällöin on riskinä, että erityisesti ne lapset, jotka tutkimusten mukaan heikoimmin osallistuvat varhaiskasvatukseen (matalasti koulutettujen ja matalatuloisten perheiden, maahanmuuttajien ja työttömien vanhempien lapset) saavat varhaista tukea muita vähemmän. Tämä voi johtaa kasvaneisiin tuentarpeisiin kouluelämässä. Yhteiskunnallisesti se voi johtaa luokkaerojen kasvamiseen ja syrjäytymiseen myöhemmin lasten elämässä. (Bentz 2012, 119; Karila 2016, 33-34; Karila & Kronqvist 2008, 30; ks. Myös Repo 2009 ja 2010.) Toisaalta vanhempien tasa-arvoisen yhteistyön vuoksi tiedon kartuttaminen varhaiskasvatuksesta on tarpeen, sillä vanhempien tiedot ovat voineet olla heikot (Kekkonen 2014, 264, 269).

Lapsen kannalta tutkimus tuo tärkeää tietoa vanhempien asenteista, ja viitoittaa varhaiskasvatuksen suunnittelua ja käytäntöä. Lapselle on tutkitusti merkityksellistä myöhemmän elämän ja sen hyvän toteutumisen kannalta, että hän saa tukea jo varhain. Erityisesti riskitilanteessa olevat, tuentarpeiset, matalan sosioekonomisen taustan omaavat lapset hyötyvät varhaiskasvatuksen tarjoamasta tuesta (Heckman 2011, 31-47; Karila 2016, 18-19). Tutkimus osoittaa, että vanhempien asenteilla varhaiskasvatuksen laatua kohtaan on merkitystä lapselle tarjotun kasvatuksen, opetuksen ja hoivan toteutumisessa.

5.4 Jatkotutkimuksen haasteita

Ensisijaisen tiedonlähteen kohdalla luokittelu tehtiin kolmiportaiseksi. Tilastollisesti merkitseväksi nousi virallisiksi tiedonlähteiksi merkityt kunta, neuvola tai KELA. Voisi olla kiinnostavaa eritellä nämä toisistaan ja syventyä tarkemmin niiden tuottamaan sisältöön ja tarkastella mikä niissä tuottaa luotettavuuden mielikuvaa. Tämä tarkentaisi näkemystä siitä, mitä kautta lapsen hoitomuotoja koskeva tieto varsinaisesti jaetaan, ja missä sitä voitaisiin vahvistaa.

Tulevaisuuden tutkimuksessa olisi kiinnostavaa tarkastella enemmän niiden vanhempien mielipiteitä ja kokemuksia, joiden lapsi ei vielä ole varhaiskasvatuksen parissa. Tästä saataisiin lisää tietoa esimerkiksi varhaiskasvatuspalveluiden tiedottamisen merkityksestä ja toimivuudesta. Olisi myös kiinnostavaa selvittää miten asenteet muuttuvat ennen ja jälkeen varhaiskasvatuksen aloituksen erityisesti ensimmäisen lapsen vanhempien kohdalla.

Median kirjoittelun sävyllä on merkitystä siihen mielikuvaan, joka varhaiskasvatuksesta syntyy äideille. Varhaiskasvatusaiheiset julkaisut lehdistöstä ja tarkastella niiden sisältöä. Tarkastelussa voitaisiin määritellä huolipuheen ja laatupuheen suhdetta. Myös sosiaalisen median blogeista tai keskusteluista voisi etsiä tarkasteluun uusien vanhempien ajatuksia varhaiskasvatuksesta.

Äitien haastattelemisen toisi myös uutta tulkintaa vanhempien kriittisen varhaiskasvatuspalveluiden laadun arvion taustoihin. Toisaalta myös isien näkökulma olisi kiinnostava tuoda mukaan. Tässä tutkimuksessa isien vastauksia oli määrällisesti vähän, mutta uudessa tutkimuksessa olisi mahdollista kohdentaa kysymykset nimenomaan isille. Vertaamalla isien suhtautumista varhaiskasvatuspalveluiden laatuun voitaisiin arvioida äitiyden ensisijaisuuden painoarvoa hoitovalintoja tehtäessä.

LÄHTEET

- Alasuutari, M. (2003). *Kuka lasta kasvattaa? Vanhemmuuden ja yhteiskunnallisen kasvatuksen suhde vanhempien puheessa*. (Väitöskirja, Tampereen yliopisto). Helsinki: Gaudeamus.
- Alasuutari, M., Hautala, P., Karila, K., Lammi-Taskula, J. & Repo, K. 2015. *Suomalainen lastenhoitopolitiikka ja tasa-arvon kysymykset*. CHILDCARE-tutkimuskonsortio. Tilannekuvaraportti 2015. Luettu 20.12.2017.
<http://www.aka.fi/globalassets/33stn/tilannekuvaraportit/stn2015-hankkeet/equa-alasuutari-suomalainen-lastenhoitopolitiikka-ja-tasa-arvo.pdf>
- Alila, K. (2013). *Varhaiskasvatuksen laadun ohjaus ja ohjauksen laatu: laatusuhteet varhaiskasvatuksen valtionhallinnon ohjausasiakirjoissa 1972-2012*. (Väitöskirja, Tampereen yliopisto). Tampere university press.
<http://tampub.uta.fi/handle/10024/68120>
- Alila, K. & Kronqvist E-L. (2008). *Varhaiskasvatus vuoteen 2020 : Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan loppuraportti*. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunta. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. Haettu 1.1.2018
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72906/Selv200772.pdf?sequence=1>
- Anttonen, A. (2003). *Lastenhoidon kaksi maailmaa*. Teoksessa: Forsberg, H & Nätkin, R. (toim.) Perhe Murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Helsinki, Gaudeamus. Sivut 159-185.
- Bentz, T. (2012). *Early Childhood Education and Social Inequality: Parental Models of a "Good" Childhood*. Teoksessa M. Richter & S. Andresen (Toim.), *The Politicization of Parenthood : Shifting private and public responsibilities in education and child rearing* (s. 113-126). SpringerLink (Online service).
doi 10.1007/978-94-007-2972-8
- Bright, J. (2016). *The Social News Gap: How News Reading and News Sharing Diverge*. Julkaisussa: Journal of communication, Vol. 66, Issue 3. Sivut 343-365.
<https://doi.org/10.1111/jcom.12232>

- Chun, Jung Won & Lee, Moon J. (2017). *When does individuals' willingness to speak out increase on social media? Perceived social support and perceived power/control*. *Computers in Human Behavior*. Volume 74, Sivut 120-129.
<https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.04.010>
- Cryer, D., Tietze, W. & Wessels, H. 2002. *Parents' perceptions of their children's child care: a cross-national comparison*. *Early Childhood Research Quarterly* 17. 259-277.
[http://dx.doi.org/10.1016/S0885-2006\(02\)00148-5](http://dx.doi.org/10.1016/S0885-2006(02)00148-5)
- Council for Exceptional Children 2018. *Division for early childhood, Recommended practices*.
<http://www.dec-sped.org/dec-recommended-practices>
- Ermisch, J., Jäntti, M. & Smeeding T. M. (2012). *From parents to children : the intergenerational transmission of advantage*. Russel Sage Foundation.
<http://www.jstor.org/stable/10.7758/9781610447805>
- Gillies, V. (2012). Family Policy and the Politics of Parenting: From Function to Competence. Teoksessa M. Richter & S. Andresen (Toim.), *The Politicization of Parenthood : Shifting private and public responsibilities in education and child rearing* (s. 13-26). SpringerLink (Online service).
doi 10.1007/978-94-007-2972-8
- Haataja, A. & Juutilainen, V-P. (2014). *Kuinka pitkään lasten kotihoitoa? Selvitys äitien lastenhoitajaksoista kotona 2000-luvulla*. Luettu: 1.2.2018.
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/45390/Tyopapereita58.pdf?sequence=1>
- Hietämäki, J., Kuusiholma, J., Räikkönen, E., Alasuutari, M., Lammi-Taskula, J., Repo, K., Karila, K., Hautala, P., Kuukka, A., Paananen, M., Ruutiainen, V. & Eerola, P. (2017). *Varhaiskasvatus- ja lastenhoitoratkaisut yksivuotiaiden lasten perheissä*. CHILDCARE-kyselytutkimuksen 2016 perustulokset.
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/132438/URN_ISBN_978-952-302-869-2.pdf?sequence=1
- Hujala, E., Fonsén, E. & Elo, J. (2011). *Evaluating the quality of the child care in Finland*. *Early Child Development and Care*. Volume 182, 2012 - Issue 3-4: Early Child Care and

Education in Finland. Pages 299-314. Published online: 22 Feb 2012

<https://doi.org.ezproxy.jyu.fi/10.1080/03004430.2011.646721>

Kaiser, C., Kröckel, J. & Bodendorf, F (2013). *Simulating the spread of opinions in online social networks when targeting opinion leaders*. Julkaisussa: Information Systems and e-Business Management.

<http://rdcu.be/Jw08>

Karhula, A., Erola, J. & Kilpi-Jakola, E. (2016). *Home sweet home?* <http://wpsei.utu.fi/wp-content/uploads/2016/04/WPSEI9.pdf>

Karila, K. (2016). *Vaikuttava varhaiskasvatus*. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2016:6.

http://www.oph.fi/download/176638_vaikuttava_varhaiskasvatus.pdf

Karila, K., Eerola, P., Alasuutari, M., Kuukka, A. & Siippainen, A. (2017). *Varhaiskasvatuksen järjestämisen puhekehykset kunnissa*.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135411/YP1704_Karilaym.pdf?sequence=1 (Luettu: 1.3.2018)

Kekkonen, M. (2014). *Perheiden lastenhoitojärjestelyt ja tyytyväisyys päivähoitopalveluihin*.

Teoksessa: J. Lammi-Taskula & S. Karvonen (toim.) *Lapsiperheiden hyvinvointi 2014*. Tampere: Juvenes Print. 258–272.

Kronqvist, E-L & Jokimies, J. (2008). *Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun arvioijina*.

Tuloksia Vaikuta vanhempi -selvityksestä. Stakes. Helsinki.

Kutcher, N. (2012). Families, Professionals and Responsibility. Teoksessa M. Richter & S.

Andresen (Toim.), *The Politicization of Parenthood : Shifting private and public responsibilities in education and child rearing* (s. 27-38). SpringerLink (Online service).

doi 10.1007/978-94-007-2972-8

Laki lasten päivähoidosta 1973. 36/1973. Luettu 22.12.2017.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1973/19730036>

MacDaniel, B., Coyne, S. & Holmes, E. (2011). *New mothers and media use: Associations Between Blogging, Social Networking, and Maternal Well-Being*. *Maternal and Child Health Journal*, 2012. Volume 16, Issue 7, sivut 1509-1517.

<https://doi-org.ezproxy.jyu.fi/10.1007/s10995-011-0918-2>

- Mikkola, A., Repo, L., Vlasov, J., Paananen, M. & Mattila, V. *Varhaiskasvatuksen arvioinnin nykytila*. (2017). Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi.
https://karvi.fi/app/uploads/2017/10/KARVI_2217.pdf
- Mykkänen, J. & Böök, M-L. (2017). *Moninaiset perheet ja varhaiskasvatus*. Teoksessa: M. Koivula, A. Siippainen & P. Eerola-Pennanen (toim.) *Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia*. Tampere: Vastapaino. 75–86.
- Nawrotzki, K. (2012). *Parent-School Relations in England and the USA: Partnership, Problematised*. Teoksessa M. Richter & S. Andresen (Toim.), *The Politicization of Parenthood : Shifting private and public responsibilities in education and child rearing* (s. 69-84). SpringerLink (Online service).
doi 10.1007/978-94-007-2972-8
- Närvi, J. (2017). *Äitien perhevapaat ja osallistuminen työelämään*. Teoksessa Salmi, M. & Närvi, J. *Perhevapaat, talouskriisi ja sukupuolten tasa-arvo*. Helsinki. Juvenes Print, 64-104.
- OECD Publishing (NJ3). (2011). *Starting Strong III: A Quality Toolbox for Early Childhood Education and Care*.
<http://dx.doi.org/10.1787/25216031>
- Pölkki, P. & Vornanen, R. (2016). *Role and success of Finnish early childhood education and care in supporting child welfare clients: perspectives from parents and professionals*. *Early childhood education journal* 44 (6), 581–594. <https://doi-org.ezproxy.jyu.fi/10.1007/s10643-015-0746-x>
- Repo, K. (2009.) *Lapsiperheiden arki. Näkökulmina raha, työ ja lastenhoito*. (Väitöskirja) Tampereen Yliopisto.
- Seppänen, J. & Väliverronen, E. (2012). *Mediayhteiskunta*. Jyväskylän yliopisto. Vastapaino. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2004:13. *Lastenneuvola lapsiperheiden tukena. Suuntaviivat lastenneuvolatoiminnan järjestämisestä kunnille*. Helsinki 2004.
- Tangherlini, T. R., Roychowdbury, V., Glenn, B., Crespi, C., Bandari, R., Wadia, A., Flahi, M., Ebrahimzadeh, E. & Bastani, R. (2016). *“Mommy Blogs” and the Vaccination Exemption Narrative: Results From A Machine-Learning Approach for Story Aggregation on Parenting Social Media Sites*. Julkaisussa: JMIR public health and surveillance. Vol. 2(2). Sivut 166.

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5141339/>

Tauriainen, L. (2000). *Kohti yhteistä laatua. Henkilökunnan, vanhempien ja lasten laatukäsitykset päiväkodin integroidussa erityisryhmässä.* (Väitöskirja) University of Jyväskylä.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-4743-9>

Tilastoraportti 2017. *Varhaiskasvatus 2016.* Luettu 17.11.2017.

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135183/Tr29_17_vuositolasto.pdf?sequence=5

Varhaiskasvatuslaki 1973. (19.1.1973/36) Luettu 18.11.2017. [https://www.fin-](https://www.fin-lex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036)

[lex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036](https://www.fin-lex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036)

Varhaiskasvatuslaki 2015. 8.5.2015/580.

LIITTEET

Liite 1: Katsaus varhaiskasvatuksen laatutekijöihin kirjallisuudessa

VARHAISKASVATUKSEN LAATUTEKIJÖITÄ		
Henkilökuntaan liittyvät tekijät	Koulutus: peruskoulutus ja täydennyskoulutus	<i>Karila 2016, 24 ja 36; Kronqvist & Jokimies 2008, 11-12; OECD 2011</i>
	Johtajuus	<i>Karila 2016, 24; Alila 2013, 286</i>
	Palkkaus	<i>OECD 2011</i>
	Sukupuoli ja diversiteetti	<i>Karila 2016, 36; OECD 2011</i>
Palveluympäristöön liittyvät tekijät	Aikuisten ja lasten suhdeluku	<i>Alila 2013, 284 ja 286; Kronqvist & Jokimies 2008, 11-12; OECD 2011</i>
	Ryhmäkoko	<i>Alila 2013, 286; Karila 2016, 26; OECD 2011</i>
	Toimintaympäristön fyysiset ominaisuudet	<i>Alila 2013, 286; Kronqvist & Jokimies 2008, 11-12; OECD 2011</i>
	Henkilökunnan pysyvyys	<i>Alila 2013, 286; Kronqvist & Jokimies 2008, 11-12</i>
	Palvelun saavutettavuus	<i>Alila 2013, 286; Karila 2016, 24</i>
Opetussuunnitelmaan liittyvät tekijät	Varhaiskasvatussuunnitelma	<i>Alila 2013, 286; Karila 2016, 24; OECD 2011</i>
	Opetussisällöt: Lukutaito, matemaattiset taidot, tietotekniset taidot, tiede, taide, ilmaisu, fyysinen ja henkinen kasvu, leikki.	<i>Alila 2013, 286; OECD 2011</i>
	Tavoitteet	<i>Kronqvist & Jokimies 2008, 11-12</i>
	Arviointi	<i>Alila 2013, 286</i>
	Henkilökunnan ja vanhempien välinen yhteistyö	<i>Alila 2013, 286-287; Karila 2016, 24</i>
Henkiseen ympäristöön liittyvät tekijät	Vuorovaikutus	<i>Karila 2016, 25 ja 27; Kronqvist & Jokimies 2008, 11-12; Mikkola ym. 2017, 10</i>
	Osallisuus ja inkluusio Vaikutukset: lapsen hyvinvointi	<i>Karila 2016, 24 ja 27 Alila 2013, 286</i>

Liite 2: Vanhempien toiveita varhaiskasvatuspalveluita kohtaan kirjallisuudessa.

<i>Toive</i>	<i>Merkitys vanhemmalle</i>	<i>Lähde</i>
Sosiaalisesti kasvattaminen	Lapsiryhmän merkitys kasvattavana tekijänä	<i>Alila & Kronqvist 2008, 33; Kronqvist & Jokimies 2008: 26</i>
Turvallisuus	Henkinen ja fyysinen turvallisuus, luotto henkilökuntaan	<i>Tauriainen 2000, 44; Kronqvist & Jokimies 2008, 13,16 ja 28</i>
Yksilöllinen huomioiminen	Lapsi kohdataan yksilönä	<i>Tauriainen 2000, 45; Alila & Kronqvist 2008, 34</i>
Ryhmäkoko	Pieni ryhmäkoko, erityisesti pienillä lapsilla	<i>Kronqvist & Jokimies 2008, 13; Tauriainen 2000, 45 ja 208</i>
Lasten viihtyvyys	Hyvinvoiva, iloinen, leikkivä lapsi	<i>Kronqvist & Jokimies 2008; 16 ja 26</i>
Pysyvyys	Pysyvä ryhmä, pysyvät aikuiset, ennakoitavuus	<i>Alila & Kronqvist 2008, 33; Tauriainen 2000, 210</i>
Joustavat järjestelyt	Työssäkäynnin mahdollistuminen, työaikojen mukaan joustaminen	<i>Alila & Kronqvist 2008, 34</i>
Saavutettavuus	Hoitopaikan etäisyys kodista	<i>Alila & Kronqvist 2008, 34</i>
Yhteistyö	Vanhempien arvostaminen ja kuuleminen	<i>Tauriainen 2000, 44</i>
Virikkeellisyys	Lapselle tarjottujen toimintojen määrä ja laatu	<i>Tauriainen 2000, 44</i>
Pätevyys	Henkilökunnan pätevyys, koulutus ja työssäjaksaminen	<i>Kronqvist & Jokimies 2008, 25; Tauriainen 2000, 44</i>
Suunnitelmallisuus	Suunnitelmallinen opetustoiminta, varhaiskasvatussuunnitelma	<i>Kronqvist & Jokimies 2008, 25-26</i>
Erityinen tuki	Tarvittaessa tukipalvelut saatavilla	<i>Alila & Kronqvist 2008, 34</i>

Liite 3: Esimerkkejä varhaiskasvatusta koskevasta huolipuheesta mediassa vuonna 2015

- Vanhemman näkökulma varhaiskasvatushuoliin: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002829554.html>
- Varhaiskasvatusleikkauksilla heikennetään työmarkkina-asemaa: <https://www.hs.fi/elama/art-2000002828822.html>
- Kerhotoiminnassa lapsia voi hoitaa kuka tahansa, missä tahansa: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002829759.html>
- Tilanne varhaiskasvatuksessa jo ennen säästöjä katastrofaalinen <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000002832058.html>
- Isot ryhmäkoot tuskastuttavat: <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000002832179.html>
- ”Pieni lapsi tarvitsee vanhempaa enemmän kuin varhaiskasvatusta” <https://www.hs.fi/elama/art-2000002833811.html>
- Lähes puolet lukijoista veisi lapsen alle kaksivuotiaana päivähoitoon: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002844744.html>
- Päiväkotiryhmät suurenevät jo ensi vuonna: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002848315.html>
- Päiväkodin tädeillä on sata kättä – pian sekään ei riitä <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000002849467.html>
- Varhaiskasvatuksen kohtalo huoletti oppositiota: <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000002857808.html>

Liite 4: Esimerkkejä varhaiskasvatuksen huolipuheesta keskeisissä lapsiperheblogeissa vuonna 2015

- Ilman sinua olen lyijyä: <http://www.lily.fi/blogit/ilman-sinua-olen-lyijya/vain-kaksi-katta-eli-yhden-vastalauseen-monet-kasvot>
- Kuperkeikkaseikkailu: <http://www.lily.fi/blogit/kuperkeikkaseikka/vain-kaksi-katta>
- Lapsiasiavaltuutettu -blogi
<http://blogi.lapsiasia.fi/2015/08/lapsuus-ratkaisee.html>
- Oi mutsi mutsi! <http://www.oimutsimutsi.fi/2015/06/paivakodin-ryhmia-ei-saa-kasvattaa.html>
- Project mama:
<http://www.projectmama.info/2016/02/terveisia-perheesta.html>
<http://www.projectmama.info/2015/11/saastot-jotka-eivat-ole-saastoja.html>
- Lähiömutsi
<https://lahiomutsi.fi/2015/06/05/kun-paivakodin-tyontekijoiden-kadet-eivat-riita/>
- Inkerin vikaa
<http://www.lily.fi/blogit/inkerin-vikaa/vain-kaksi-katta-vain-yksi-lapsuus>
- Kansanuutiset
<https://blogit.kansanuutiset.fi/feministipistoja/varhaiskasvatus-tarvitsee-taas-bar-rikaadeja>

Liite 5: Esimerkkejä sosiaalisen median huolipuheesta vuonna 2015

- Vain kaksi kättä -varhaiskasvatuskeskustelu
https://www.vauva.fi/keskustelu/4485538/ketju/vain_kaksi_katta_varhaiskasvatus
- "Hirvittääkö ketään muuta tuo vain kaksi kättä-kampanja"
https://www.vauva.fi/keskustelu/4489932/ketju/hirvittaako_keitaan_muuta_tuo_vain_kaksi_katta_kampanja

Liite 6: Vanhempien toivomien laatutekijöiden maininnat ja tiedotus kuntien internetsivuilla

Kunta	Varhaiskasvatus-suunnitelma	Varhaiskasvatus-yksiköt	Avoin varhaiskasvatus	Erityisen tuki	Perhepäivähoito	Tuet	Esiopetus	Lapsen hoitaminen kotona	Vuorohoito	Vanhempien osallisuus	Varhaiskasvatuslaki
Alajärvi	x	x	x	x	x	-	-	-	-	-	-
Hamina	-	x	x	x	x	x	x	-	-	-	-
Helsinki	-	x	x	-	x	x	x	x	x	-	-
Jyväskylä	x	x	x	x	x	x	x	-	X	-	-
Kittilä	x	x	-	x	x	x	x	-	-	-	-
Lieksa	-	x	-	x	x	-	x	-	-	-	-
Oulu	-	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-
Salo	x	x	x	x	x	x	x	x	-	X	X
Tampere	X	x	x	x	x	x	x	x	-	-	x
Ulvila	x	x	-	x	x	-	x	-	x	-	-

<https://www.hel.fi/kasvatuksen-ja-koulutuksen-toimiala/fi/tietoa-meista/varhaiskasvatus-esiopetus/>

<http://www.alajarvi.fi/node/89>

<https://www.hamina.fi/varhaiskasvatus-koulutus/varhaiskasvatus/>

<https://www.jyvaskyla.fi/paivahoito>

<http://www.kittila.fi/varhaiskasvatus>

<http://www.lieksa.fi/varhaiskasvatus>

<https://www.ouka.fi/oulu/paivahoito-ja-esiopetus>

<http://www.salo.fi/paivahoitajakoulutus/paivahoitojaesiopetus/>

<https://www.tampere.fi/varhaiskasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus.html>

Liite 7. Taulukko tiedonhakuprosessista

keskeisissä tietokannoissa tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa

1.11.2017 - 2.2.2018			
tietokanta	JYKDOK	Teacher reference center	ERIC
hakulauseke	Parents perspective - early years - early childhood education (OR) Parental view > Parents perception > early childhood education (OR) Parents perspective > starting daycare > early childhood education (OR)	early childhood education AND (parents OR Parental view OR parents perspective OR parents perception) AND starting daycare	early childhood education AND (parents OR Parental view OR parents perspective OR parents perception) AND starting daycare
Osumia hakulausekkeella	993	165	754
Otsikkotasoinen tarkastelu			
Abstraktitason tarkasteluun valittu	37	9	13
Koko tekstin tarkasteluun valittu	10	3	5